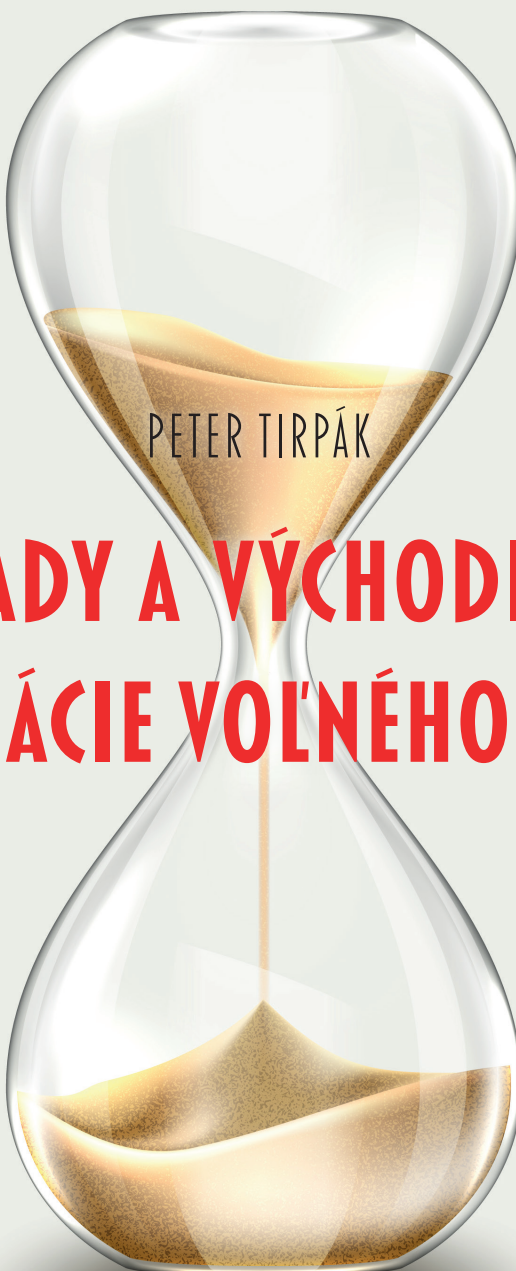

PETER TIRPÁK

ZÁSADY A VÝCHODISKÁ ANIMÁCIE VOĽNÉHO ČASU

PREŠOV 2023

ZÁSADY A VÝCHODISKÁ ANIMÁCIE VOĽNÉHO ČASU

Autor

doc. ThDr. Peter Tirpák, PhD.

Recenzenti

prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.

PaedDr. Erika Novotná, PhD.

Sadzba a obálka

PhDr. ThLic. Juraj Gradoš, PhD.

Foto na obálke

freepik.com

Vydala

Prešovská univerzita v Prešove

Gréckokatolícka teologická fakulta

Prešov, 2023

Skriptá sú súčasťou výstupu projektu KEGA 025PU-4/2023 s názvom *Inovácia študijného programu animácia voľnočasových aktivít s dôrazom na prepojenie s praxou*.

ISBN 978-80-555-3122-9

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 CIELE A ÚLOHY VO VOĽNOM ČASE.....	6
1.1 Charakteristiky voľného času.....	7
1.2 Teologický rozmer vzniku voľného času a jeho vývoj.....	9
1.3 Výchova k využívaniu voľného času	12
1.4 Animátor a jeho úlohy.....	14
1.5 Animácia v pohľade kultúry.....	16
1.5.1 Vytváranie vzťahu medzi osobou a spoločnosťou	17
1.6 Formácia animátorov pre službu	19
2 FORMOVANIE A SPREVÁDZANIE POMOCOU ANIMÁCIE	25
2.1 Zvnútornenie hodnôt a objavenie samého seba	26
2.2 Zapojenie človeka do kresťanského života.....	28
2.3 Animácia v kultúrnom živote.....	30
2.4. Animácia v cestovnom ruchu	31
2.5 Ďalšie možnosti animácie na zlepšenie kvality života	33
3 ANIMÁTOR V PRAXI	34
3.1 Príprava tábora	35
3.1.1 Zotavovací pobyt – príprava a úlohy	35
3.1.2 Príručná lekárnička na výlety a cesty	38
3.2 Príprava programu	41
3.2.1 Program v teréne	42
3.2.2 Bezpečnosť pri hrách	44
3.3 Výber, plánovanie a scenár aktivít.....	45
3.3.1 Súťaže	46
3.3.2 Kvízy	47
3.3.3 Univerziáda a táborová olympiáda.....	48
3.3.4 Vystúpenie v programe.....	49
3.4 Príležitostné animátorské aktivity	49
3.4.1 Aktivita pre skúmanie hodnôt	50
3.4.2 Aktivity pre vytvorenie zážitku	51
3.4.3 Aktivity k odovzdaniu obsahu.....	52
3.5 Hry – teória a prax.....	52
BIBLIOGRAFIA.....	65

ÚVOD

Istý poľský spisovateľ raz vyslovil myšlienku, že *„Ludia by potrebovali občas deň voľna od života.“* Uvažujúc nad touto myšlienkou sa na prvý pohľad zdá, akoby život nebolo možné prežívať v slobode a vo vlastnej sebarealizácii. Život sa tu ukazuje ako niečo náročné, zaťažujúce a mimoriadne komplikované. Áno, azda mnohí by ho vedeli charakterizovať práve takto na základe vlastnej skúsenosti či sklamaní sa v živote. Je tu však ešte druhá strana mince, ktorá naznačuje nutnosť opačného uvažovania – že život a deň, ktorý je jeho súčasťou, sú vždy miestom nového začiatku, nových skúseností. Aby sme dokázali pravosť tohto názoru, je potrebné hľadať odpoveď na otázku, ako prežívať deň. Kresťanstvo tu má odpoveď slovami sv. apoštola Pavla: *„Len žite tak, aby to zodpovedalo Kristovmu evanjeliu“* (Flp 1,7). Totiž evanjelium je radostná zvesť, ktorá mení životy ľudí. Bolesť na úľavu, smútok na radosť, beznádej na novú nádej, utrpenie a biedu za blaženosť. Boh dal človekovi dar viery a prostredníctvom prijatia evanjelia a stotožnenia sa s jeho obsahom dal mu tiež dar vnímať blízkeho ako brata a sestru a vážiť si život ako dar. To, čo sme však dostali, je potrebné zveľaďovať a starať sa o to. Teda i človek má byť bdelym na to, aby bol k dispozícii slúžiť svojmu blížnemu v prospech jeho rozvoja tak po telesnej, ako aj duchovnej stránke.

Táto krátka úvaha nad človekom, životom a Bohom smeruje k hľadaniu možností, ako sa stať jedným z tých, ktorý bude pomáhať prežívať blížnemu čas ako dar a priestor osobnej sebarealizácie a rozvoja. Autor predkladaných skrípt, ako garant študijného programu animácia voľného času, si kladie za cieľ osloviť čitateľov, študentov a ďalšie zainteresované strany pri hľadaní zásad a východísk animácie – naplnenia voľného času.

Peter Tirpák

1 CIELE A ÚLOHY VO VOĽNOM ČASE

Ciele a úlohy výchovy sa premietajú do obsahu. Jednou zo základných osobitostí výchovy vo voľnom čase je jej činnostný charakter a aktívna účasť každého človeka. Obsah sa realizuje prostredníctvom praktických činností (tzv. aktivít) najrôznejšieho charakteru, ktorými sa naplňajú funkcie voľného času i výchovy ako napríklad oddychové a rekreačné činnosti, zábavné, spoločenské, záujmové činnosti, aj vzdelávacie a seba vzdelávacie činnosti, pracovné činnosti vrátane sebaobslužných a verejnosťou činností. Uvedené činnosti tvoria hlavný obsah výchovy vo voľnom čase a pritom patria k bežným voľnočasovým aktivitám detí a mládeže.

Pedagogika sa zameriava na *dve úlohy voľného času* pre človeka:

- výchova vo voľnom čase,
- výchova k voľnému času.

Obe úlohy výchovy voľného času sú však podmienené historickým vývojom, ktorý v sebe zahŕňa tak demografické, ako aj etnické a kultúrne odlišnosti.

Pedagogika voľného času patrí k pomerne mladým disciplínam, čo bolo zapríčinené jej interdisciplinárnym charakterom. V našich podmienkach jej vznik súvisí s rozširovaním mimoškolských výchovných zariadení počiatkom 50-tych rokov, kedy sme preberali sovietsky výchovný model, ktorý bol orientovaný na celodenný systém jednotného výchovného pôsobenia školských a mimoškolských výchovných zariadení.

V oblasti pedagogiky voľného času sa javia ako aktuálne otázky upresňovania pojmu voľného času, pedagogickej hodnoty voľnočasových aktivít, voľného času detí a mládeže. Podrobnejšie to rozoberá Darák, ktorý uvádza nasledovné aktuálne otázky:

1. Pri upresňovaní pojmu „*voľný čas*“ je potrebné, aby sa pedagogika zbavila jednostranného prístupu k voľnému času detí a mládeže a chápala ho širšie, využívajúc predovšetkým psychologický uhol pohľadu. V tomto zmysle je treba voľný čas analyzovať nielen objektívne (t. j. obsahom voľnočasových aktivít, ale i subjektívne, ako čas vyhradený pre dobrovoľné, slobodné aktivity a významnú autoregulačnú hodnotu).
2. Voľného času sa nemožno účinne „zmocniť“ len jeho rozmnožovaním, ale najmä racionálnym využívaním. Úlohou pedagogickej vedy je preto rozpracovať koncepciu prípravy dorastajúcej generácie k adekvátnemu zaobchádzaniu s voľným časom. Cieľom výcho-

vy k zmysluplnému využívaniu voľného času by podľa H. W. Opa-schowského mala byť osobnosť.

3. Z hľadiska pedagogiky možno výchovu k zmysluplným aktivitám vo voľnom čase chápať ako jeden z čiastkových cieľov výchovy vo voľnom čase. Realizujú sa formou pravidelnej, príležitostnej a indi-viduálnej činnosti.
4. Pedagogická hodnota zmysluplných voľnočasových aktivít spočíva v tom, že ako účinný prostriedok intenzifikácie výchovy rozširujú počet a hodnotu podnetov pre komplexný rozvoj osobnosti detí a dorastajúcej mládeže. Aktuálnou úlohou sa javí potreba rozpra-covať modely výchovy jedinca so škálou výrazných osobnostných vlastností a funkcií, najmä mimokognitívnych. Jej zmyslom je prí-prava mládeže zodpovednej, kritickej, tvorivo adaptabilnej, schop-nej kooperovať a vytvárať hlbšie sociálne vzťahy.
5. Veľká časť aktivít detí a mládeže vo voľnom čase má protispoločen-ský charakter. K najfrekventovanejším sociálne nežiaducim aktivi-tám detí a mládeže patria: činnosti seba poškodzujúce až sebazniču-júce, delikvencia a trestná činnosť detí a mládeže namierená proti iným osobám a ich majetku a aktivity súvisiace s členstvom v rôz-nych extrémistických skupinách.

Z toho vyplýva, že pedagogika voľného času sa snaží naučiť ľudí aktívne a tvorivo prežívať voľný čas, prípadne vytvárať podmienky, ktoré by k tomu viedli.

1.1 CHARAKTERISTIKY VOĽNÉHO ČASU

Etymologicky pochádza pojem voľný čas z latinského slova „litcere“, teda byť alebo mať povolené. Jeho jedinečnosťou sa zaoberali už filozofi v starom Grécku a Ríme. Voľný čas bol síce chápaný ako čas, kedy je človek slobodný, a teda nemusí pracovať, no bol tiež vyhradený na modlitby, čítanie, tvorbu básne, konverzáciu a poprípade oddych a načerpanie nových síl. Voľný čas nebol nikdy spájaný s ničnerobením a ako veľmi vzácny jav sa mal využívať múdro a podnetne.

Na voľný čas, jeho trávenie a problematiku ako takú sa moderná od-borná literatúra pozerá z rôznych hľadísk a definuje ju na základe faktorov a vplyvov, ktoré naň pôsobia. Všeobecne a zjednodušene sa voľný čas dá po-písať ako doba, kedy si svoju činnosť sami vyberáme, venujeme sa jej dob-

rovoľne tak, že nám prináša pocit uspokojenia a uvoľnenia. Táto definícia síce popisuje, čo voľný čas je, no neobsahuje to ako a kedy, teda za akých podmienok voľný čas vzniká. Na vykonávanie činnosti vo voľnom čase sa dá pozerat' negatívne, ale aj pozitívne. Negatívna definícia voľného času hovorí len o dobe, ktorá nám ostane po splnení pracovných, školských a biologických povinností, zatiaľ čo pozitívna poukazuje na neohraničený priestor, kde sa môže jedinec realizovať. Ešte presnejšie sa dá povedať, že z voľného času môže odrátať nielen zamestnanie a školské povinnosti, ale aj čas potrebný na cestovanie z práce a do práce. Iní autori uvádzajú, že voľný čas je priestor venovaný zábave, rekreácii, kultúre a prehlbovaniu spoločenských kontaktov. Potom ďalej ako čas venovaný rozvoju smerujúcemu k formovaniu spoločenskej osobnosti. Na voľný čas sa dá pozerat' aj ako na hodnotu, ktorú si máme vážiť.

„Voľný čas je nesmierna hodnota, ale nie hodnota sama o sebe a sama pre seba, ale ako neobmedzená možnosť človeka vrátiť sa k sebe samému, k svojmu autentickému plnému životu, premýšľať o hodnotách, uvedomovať si ich ohrozenie a venovať sa ich záchrane.“

Biblické a kresťanské ponímanie času sa začína stvorením sveta a príchodom Ježiša Krista, a tým dosiahol ľudský čas svoju plnosť.

„Kristus je pánom času; jeho začiatok a jeho zavŕšenie; každý rok, každý deň a každú chvíľu objíma jeho vtelenie, aby sa týmto spôsobom prišlo k plnosti času.“

Takto zhrnul plnosť času Svätý Otec Ján Pavol II. Voľný čas je darom od Boha, ktorý tiež odpočíval, keď dokončil svoje dielo, lebo videl, že je to dobré, nie lebo bol unavený a sám prikázal, aby ľudia prerušili prácu a našli si čas na odpočinok a venovaniu sa náboženským aktivitám. Boh je tou najčistejšou skutočnosťou vo svojom svätom odpočinku. Boh neprechádza z možnosti do novej skutočnosti, lebo nie je ohraničené bytie, ktoré túži prejsť do plnšieho života, ale je radostnou dokonalou životnou skutočnosťou. Voľný čas je v kresťanskom ponímaní spojený nielen s odpočinkom od ťažkej práce a už vôbec nie s ničnerobením, ale práve jeho radostným naplnením a prežitím, a využitím k niečomu dobrému a plnohodnotnému, k niečomu, čo je viac ako my sami.

Každá z uvedených definícií sa na popis voľného času pozerá z rôznych uhlov a podmienok, ktoré musíme splniť, aby voľný čas vôbec nastal. V zásade však každá definícia popisuje voľný čas ako priestor, s ktorým môžeme slobodne nakladať. Po zamyslení sa nad jednotlivými definíciami a odhliadnuc od toho, ako máme s voľným časom nakladať, môžeme teda povedať, že

voľný čas je čas, ktorý nám ostáva po splnení všetkých svojich povinností (školských, rodinných, spoločenských, kultúrnych aj pracovných a po odrátaní času spojeného s cestovaním), ale i potrieb fyziologických a biologických, kedy sa venujeme činnostiam, ktoré nám prinášajú uspokojenie a dobrý pocit a o jeho strávení rozhodujeme samostatne, slobodne a dobrovoľne. Z uvedeného taktiež vyplýva, že voľný čas má niekoľko všeobecne hlavných znakov, ktoré môžeme pozorovať a sú preň charakteristické. Ako napríklad slobodná voľba činností vykonávaných počas voľného času a potešenie z ich vykonávania. Potom je to spôsob jeho trávenia, ktorý umožňuje individuálne sa vyjadriť a rozvíjať. Samozrejماً je rôznorodosť aktivít a kvalitatívne vyplnenie času.

1.2 TEOLOGICKÝ ROZMER VZNIKU VOĽNÉHO ČASU A JEHO VÝVOJ

Počiatok voľného času môžeme hľadať v počiatkoch existencie sveta. Už v Knihe Genezis sa píše, ako Boh na siedmy deň odpočíval. Aj keď tento odpočinok nemožno chápať ako čas oddychu po namáhavej práci, ale ako čas žasnutia nad stvoreniami stvorenými Bohom, tak vidíme odkaz z Božieho slova o potrebe odpočinku pre človeka. Ved' človek, ktorý mnoho času venuje práci a je z nej unavený, nevyhnutne potrebuje iný čas, čas odpočinku.

Teda všeobecne môžeme tvrdiť, že počiatok voľného času je nevyhnutne spojený s existenciou človeka. No prežívanie voľného času človeka sa v konkrétnych dobách vyvíjal a postupne menil v závislosti od mnohých určujúcich faktorov spoločenského usporiadania a podmienok života.

Prvým a dôležitým miestom opisu počiatku voľného času spojeného so životom človeka sa nachádza v opise stvorenia sveta a človeka Knihy Genezis. Boh povedal: „*Nech sa zem zazelenie zeleňou: bylinami nesúcimi semená a ovocnými stromami dávajúcimi na zemi podľa svojich druhov plody so semenami. A stalo sa tak. Zem vydala zeleň: byliny nesúce semená podľa svojich druhov a stromy dávajúce podľa svojich druhov plody so semenami*“ (Gn 1,11 – 12). V opise tretieho dňa stvorenia sveta možno vidieť, ako sa Bohu páčilo, čo stvoril. Stvoril zeleň, stromy, rastliny. Príroda sa stáva prostredím, kde život má svoje miesto. Do tejto prírody Boh stvoril prvého človeka. „*Urobme človeka na svoj obraz, aby sa nám podobal, nech vládnu nad morskými rybami, nad nebeským vtáctvom, nad dobytkom, nad všetkou divou zverou a nad*

všetkými drobnými živočíchmi, čo sa plazia po zemi“ (Gn 1,26). A neskôr Boh človeku vraví: „Dávam vám všetky rastliny nesúce semená na povrchu celej zeme a všetky stromy, ktoré prinášajú ovocie so semenom; to bude vaša potrava. Všetkým divým zvieratám, všetkému nebeskému vtáctvu a všetkému, čo sa plazí po zemi a má v sebe dych života, dávam za potravu všetky zelené rastliny, a stalo sa tak. Boh videl, čo urobil: a hľa, bolo to veľmi dobré“ (Gn 1,29 – 23). V tomto opise možno vidieť, ako sa Boh teší zo svojho stvorenia. Odovzdáva človeku úplne všetko. Nie vždy možno v spoločenstve a nažívaní vidieť, že človek si uvedomuje Boží dar a hodnoty, ktoré od neho dostal.

V histórii ľudstva a prvých žijúcich ľudí na tejto zemi dochádza k všeobecne známemu kroku, ktorý nazývame prvotným hriechom. *„Žena videla, že je to strom dobrý na jedenie, láskavý na pohľad a že ten strom je vábivý na získanie múdrosti, vzala z jeho ovocia a jedla, dala z neho aj svojmu mužovi, ktorý bol s ňou a on jedol. Vtedy sa obidvom otvorili oči a poznali, že sú nahí, zošili si figové listy a urobili si z nich zásterky“ (Gn 3,6 – 7). Tento prvotný hriech následne priniesol do ich života aj neblahé následky. Žene Boh povedal: „Rozmnožím útrapy tvojej ťarchavosti, v bolesti budeš rodiť deti. Budeš túžiť za svojím mužom a on bude vládnuť nad tebou.“ Potom povedal mužovi: „Pretože si poslušol hlas svojej ženy a jedol si zo stromu, z ktorého som ti zakázal jesť, nech je prekliata pôda kvôli tebe! S námahou si z nej budeš dobývať obživu po všetky dni svojho života. Bude ti rodiť trnie a bodľáče a ty budeš jedávať poľné zeliny. V pote tváre budeš jesť svoj chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, lebo z nej si bol vzatý, pretože si prach a na prach sa obrátiš“ (Gn 3,16 – 19). Po tomto prvotnom hriechu prvých stvorených ľudí je ľudstvo odkázané podriaďiť sa nútenej ťažkej práci, chorobe, problémom a náklonnosti k hriechu komplikujúci jednoduchý život človeka.*

Takto na počiatku mohol človek prírodu považovať za nepriateľa, s ktorým treba bojovať. Postupne však svoj vzťah menil na základe rastúcich znalostí o zákonoch vývoja prírody a možnosti vstupovať s ňou do blízkeho vzťahu. Tieto znalosti prinášajú človekovi možnosti k pretváraniu samotného vzťahu človeka k prírode a k zmene podmienok životného štýlu celého ľudstva. Voľnočasové aktivity sa v prírodnom prostredí uplatňujú rôznymi spôsobmi. Niektorí ľudia v nej trvalo žijú a pracujú. Iní sa do prírody vo svojom voľnom čase vracajú ako do svojho druhého domova.

Od počiatku sveta až po dnešnú dobu ubehlo mnoho rokov s rôznymi spoločenskými formami života, ktoré sa rozvíjali a neustále sa rozvíjajú. Preto je ťažké presne definovať spôsob prežívania voľného času každej doby, v ktorej sa človek rozvíjal a realizoval svoju osobnosť v spoločnosti.

Medzi základné predpoklady rozvoja voľného času patril rast jeho rozsahu ako dôsledok skracovania pracovnej doby u dospelých, rozširovanie celkového objemu voľného času celej populácie i kumulácie voľného času do miest, ktorých počet obyvateľov v procese urbanizácie rýchlo rástol celkom i vzhľadom k celej populácie. V prvom rade sa venujme skracovaniu pracovnej doby, ktorá umožnila premenu významnej časti života dospelých, mládeže i detí, z času nutnosti podriadenosti, v čas vlastnej voľby a dobrovoľnej účasti. Vývoj pracovnej doby v dlhodobej perspektíve neprebíhal jednosmerne, ale tiež dochádzalo aj k predlžovaniu pracovnej doby.

Skracovanie pracovnej doby prináša kontrolu rodičov nad svojimi deťmi, trávenie väčšieho a snád' zmysluplnejšieho prežívania voľného času rodičov so svojimi deťmi a v konečnom dôsledku aj viac radostných chvíľ. Naopak, predlžovanie pracovnej doby neprináša žiaden zmysluplný úžitok pre deti, pretože deti majú nad sebou menšiu kontrolu, robia si, čo chcú, rúcajú sa do rôznych nebezpečenstiev, ktoré na nich číhajú z kúta svojej izby. Avšak, dnešný svet je veľmi materialistický, a preto rodičia častokrát zabúdajú na pravé hodnoty, ktoré sú oveľa viac hodnotnejšie pre ich deti ako nejaká nová najmodernejšia hračka.

Podľa známeho filozofa a starovekého velikána Aristotela sa voľný čas nikdy nemohol spájať s otrokárskou vrstvou spoločnosti. Otrokom bol určený na to, aby vykonával nútenú prácu a nemal žiadny nárok na slobodné rozhodovanie sa do konkrétnych činností. Právo na slobodu a voľný čas v staroveku mali výlučne iba ľudia, ktorí nepatrili do triedy otrokov, ale do takej triedy, ktorú nazývame triedou slobodných. Práve na základe takéhoto rozdelenia spoločnosti na vrstvu slobodných a otrokársku vrstvu môžeme chápať voľný čas ako protipól nútenej práce. Úlohou a cieľom využitia voľného času v slobodnej vrstve obyvateľstva bol rast v čnostiach a zdokonaľovanie sa v politickej oblasti riadenia štátu. Vrstva slobodných občanov v štáte vnímala, že voľný čas je ich právom a že je určený na ušľachtilé zdokonaľovanie sa, zatiaľ čo nútená práca otrokov nie je právom, ale podradnou činnosťou, ktorú musia vykonávať. Preto sa vrstva slobodných občanov nemohla podieľať na remeselníckej činnosti, na obchodovaní a inej všednej práci.

V stredoveku sa situácia spoločnosti zmenila vstupom človeka do školy. V latinskom jazyku škola je označená termínom *scholé*, čo v doslovnom preklade znamená voľný čas, voľný deň, prázdniny. Aj keď do tejto školy nemohli chodiť všetci, ale iba vybraná vrstva obyvateľstva, ktorá si to mohla finančne dovoliť a mala dobré spoločenské postavenie, určite to bol posun vo využívaní voľného času v živote človeka. V tomto období bola škola vnímaná ako

niečo výnimočné, no v dnešných časoch je škola skôr nevyhnutnosťou ako niečím voľnočasovým.

Vývoj spoločnosti a jeho usporiadanie priniesol zásadné zmeny pre život jedinca a jeho voľný čas. Prvou zo zmien je rozšírenie priemerného času života, počet jeho rokov, dní a hodín. Podiel času, ktorý je venovaný životným potrebám, sa stabilizoval a počet hodín práce sa znížil, no vzhľadom k týmto aspektom podiel voľného času vzrástol. Dnes voľnému času patrí prvé miesto, avšak u každého jedinca je to rôzne.

Ďalšími zmenami týkajúcimi sa rastu voľného času sú napríklad:

- predlžovanie rokov školskej dochádzky,
- oslobodenie detí a mládeže od nútenej práce vychádzajúcej z prirodzených podmienok života,
- predlžovanie celkového veku života človeka spojeného s obdobím dôchodkového odpočinku.

Vďaka tomuto sa voľný čas stal celoživotným fenoménom, ktorého rozsah a význam každým rokom náramne rastie. Voľný čas sa rozširoval, výrazne sa demokratizoval a týmto poskytuje nové možnosti slobodného rozhodovania sa. Dnes sa niektorí ľudia snažia svoju pracovnú dobu rozširovať spôsobmi, ako je napríklad odmietanie dovolení, nadmerná práca presahujúca štandardnú pracovnú dobu alebo odmietanie rodičovských dovolení. Všetky tieto spomínané aspekty každodenného života prinášajú skracovanie alebo predlžovanie rozsahu voľného času.

V súčasnosti je vzťah účastníka voľného času k jeho aktivitám a inštitúciám v komplexnom rozvoji a tento rozvoj ponúka mnoho oblastí, ktoré môžu plnohodnotne vyplniť voľný čas človeka, hlavne detí a mládeže k naplneniu formačného cieľa celej osoby človeka. Medzi tieto oblasti a možnosti patrí šport, turistika, ochrana prírody, technika, umelecká tvorivosť a iné. Deti a mládež prostredníctvom voľnočasových aktivít získavajú nový obsah znalostí a novú sociálnu skúsenosť, ktorá im pomáha v osobnom raste a nadobúdaní ďalšieho obsahu potrebného k zrelosti.

1.3 VÝCHOVA K VYUŽÍVANIU VOĽNÉHO ČASU

V materiálnej oblasti súčasný človek narazil na svoje hranice, ktoré duchovný rast nemá. Preto je potrebné vnímať princíp sebaohraničenia v záujme sebarozvoja. Podľa B. Kudláčkovej *„nakol'ko je človek bytosťou rozumnou*

a slobodnou, jeho sebarozvoj by mala ohraničovať zodpovednosť, ktorá sa prejavuje v schopnosti rešpektovať určité hranice pre vlastné dobro.“

Špecifickou zvláštnosťou voľného času detí a mládeže je to, že z výchovných dôvodov je žiaduce jeho pedagogické ovplyvňovanie, pretože deti ešte nemajú dostatok skúseností, nevedia sa orientovať vo všetkých oblastiach záujmových činností, potrebujú citlivé vedenie, avšak podmienkou účinnosti je, aby bolo vedenie nenásilné, ponúkajúce činnosti pestré a príťažlivé, aby účasť na nich bola dobrovoľná.

Podľa názoru Gogy *„dôležité je uvedomiť si, že výchova je vlastne intervenciou do voľného času, ktorý je sférou slobody a voľnosti. Preto aj organizované formy výchovy by mali mať charakter dobrovoľných aktivít, dobrovoľnej záujmovej činnosti.“*

Výchovný proces v podmienkach výchovy vo voľnom čase sa chápe ako cieľavedomé vzájomné pôsobenie pedagógov a organizátorov záujmových aktivít a žiakov, vychovávateľov a vychovávaných, ktoré predpokladá vzájomnú spoluprácu, vzájomné vzťahy, vzájomné chápanie, vzájomný vplyv i vzájomné obohacovanie vnútrosubjektívneho myslenia a konania.

Je potrebné pristupovať k problematike edukácie (výchovy) človeka pre voľný čas v kontexte spôsobu a jednotlivých štýlov života, ktoré podmieňujú spôsob trávenia, prežívania voľného času. Pirohová uvádza nasledovné životné štýly, ktoré podmieňujú prežívanie voľného času:

- *pracovne orientovaný životný štýl*: profesionálna činnosť je vnímaná ako ústredný zmysel života, voľný čas slúži k telesnému odpočinku a rekreácii. Orientácia na výkon vo všetkých oblastiach života často prináša so sebou vnímanie voľného času ako straty času, pretože v ňom človek nepracuje alebo utilitárne poňatie, teda keď človek nepracuje, tak sa aspoň rekreuje, prípadne si dopĺňa vedomosti a zručnosti, aby mohol mať viac síl a byť viac spôsobilý k pracovnému výkonu;
- *hedonistický životný štýl*: životná orientácia sa presúva do oblasti voľného času, dochádza k polarizácii sveta práce a voľného času;
- *celistvý životný štýl*: vyznačuje sa snahou o jednotu všedného dňa, môže nadobúdať i podoby profesionálnej práce, naplňujúci bežný deň, ale i redukujúci zárobkovú činnosť a realizáciu ďalších aktivít v ostávajúcom časovom úseku;
- *voľno-časový kultúrny životný štýl*: nový štýl prežívania voľného času, ktorý nahrádza pasívnu spotrebu aktivitou, samostatnosťou,

spontánnosťou, pospolitosťou, oslobodením sa od stresu, užívaním si života.

Možno teda konštatovať, že práve tento životný štýl trávenia voľného času je spätý so spôsobilosťou dospeléj osobnosti učiť sa, aktívne sa podieľať na sebarealizácii.

1.4 ANIMÁTOR A JEHO ÚLOHY

Základným poslaním animátora voľnočasových aktivít je práca s ľuďmi. Pôsobí nielen v oblasti výchovy a vzdelávania, ale svojím pôsobením môže zasahovať aj do oblasti poradenstva, terapie a reedukácie. Je to psychicky náročná služba, ktorej podstatou je priamy kontakt s ľuďmi.

Animátor voľnočasových aktivít by mal byť človek viery a evanjelizátor, ktorý pozná svoje náboženstvo a nechá sa viesť Svätým Duchom. Objavuje Boha v každodennom živote a na udalosti sa pozerá vo svetle evanjelia. Od osoby animátora voľnočasových aktivít ako budovateľa spoločenstiev sa očakáva, že bude milovať Cirkev. Mal by to byť človek, ktorý vie pracovať so skupinou ľudí, vie počúvať, učiť sa od iných a venovať im čas i potrebnú pozornosť. Má skúsenosť – zážitok Cirkvi a túto skúsenosť vie aj sprostredkovať ostatným členom skupiny, do ktorej patrí. Ďalej by mal vedieť nadviazať priateľské aj pracovné vzťahy so svojimi zverencami a získať o každom jednotlivcovi aj skupine ako celku ucelený prehľad.

V širšom kontexte je animátor voľnočasových aktivít aj pedagógom, ktorý učí a pomáha hľadať formy a spôsoby trávenia voľného času rôznorodým skupinám klientov. Všetko to, ale aj mnoho iného kladie preto vysoké nároky na osobnosť animátora a vykonávanie profesie animátora voľnočasových aktivít. Pri svojej práci je avšak ohrozený stresom a v neposlednom rade až syndrómom vyhorenia. Je to taký spôsob vedenia skupiny, ktorý podporuje vyzrievanie členov skupiny (personalizáciu) a vytvára podmienky pre ich aktívnu účasť na plánovaní a realizácii spoločných programov (socializáciu). Zakladá sa na dôvere v osobu, oslobodzujúcej sile výchovnej lásky, otvorenosti voči všetkým mladým a voči každému zvlášť, činnej prítomnosti vychovávateľa (animátora), prijímaní energií a bohatstva mladých, otváraní horizontov pravej ľudskosti a viery, prebúdzaní zodpovednosti a sprevádzaní mladých tak, aby sa stali protagonistami svojho života, mali z jeho plnosti radosť a odovzdávali ho ďalej.

Cieľom takto chápanej animácie je evanjelizácia mladých mladými. Výchovo-vzdelávací systém zabezpečujúci dimenziu základných ľudských skúseností a dimenziu skúseností kresťanstva.

Animácia malých spoločenstiev mladých je dnes nepopierateľne jedna z najrozšírenejších aktivít v mimoriadnych a mimoškolských sektoroch formácie mladých. Aby sa animácia vôbec mohla uskutočniť, potrebuje prejsť danú výchovnú dráhu, použijúc zvláštne nástroje a techniky. Ako prvú vec je nevyhnutné spomenúť, že animácia ako každá výchovná akcia, aby takou bola, musí byť zámerná a metodická. To znamená, že sa nemôže ponechať náhode a improvizácii, ale naopak, musí byť zrelým ovocím dobrovoľnej a vedomej akcie vychovávateľa – animátora, ktorá dorastá podľa určitej jednotnej logiky. Zámernosť vyjadruje, že animátor musí mať veľmi jasno v cieľoch, ktoré chce dosiahnuť a musí vedieť dať presný výchovný význam všetkým svojim gestám. V opačnom prípade skupina bez zmyslu blúdi v jednom kruhu, robí sa všetko, a pritom sa nerobí nič, skôr či neskôr prichádza nuda. Animátor je za skupinu zodpovedný. Je dôležité, aby bol človek v tejto funkcii všetkými jasne uznávaný spolu s právami a povinnosťami, ktoré mu patria.

Vo všeobecnosti sa potvrdzuje, že metóda animácie je určitý, dobre organizovaný a dôkladný sled zámerov, postojov, akcií založených na použití zvláštnych nástrojov a techník. Veľké kroky, na ktorých sa podstatne zakladá metóda animácie, sú štyri: originálny spôsob priblíženia sa a prijatia mládežníckeho spôsobu prežívania života, spôsob stanovenia výchovného vzťahu založeného na znovuobjavení komunikácie, spôsob vybudovania mládežníckeho spoločenstva ako výchovného miesta a nový spôsob pre prácu s niektorými nástrojmi a technikami. Predstaviť si a vykresliť postavu animátora teoreticky je vždy riskantné. Ak budeme čakať, že sa objaví ideálny animátor, budeme sklamaní. Formulovanie ideálu je síce dôležité, ale nesmieme ho chápať ako vychádzajúci bod. Nemusíme čakať, až kým animátor bude spĺňať všetky podmienky, pretože by sme sa nemuseli dočkať. Stojíme tu pred tajomstvom ľudskej osoby a pred procesom celoživotného dozrievania. Rozhodujúce je zvážiť, ako ďaleko je dotyčný mladý človek na svojej ceste dozrievania a s akou intenzitou sa o dozrievanie vedome usiluje. Je totiž dôležité, aby mal túžbu a snahu na sebe pracovať. Animátor je teda človek na ceste. Treba s ním počítať, ale na druhej strane netreba, aby naňho kňaz či dospelý laik nakládal prílišnú mieru nárokov. Dôležité je však povedať, že animátori sú poväčšine mladí, ktorí sprevádzajú mladých. Osoba, ktorá sprevádza mladých ľudí, je vlastne kľúčovým bodom celej pastorácie mládeže.

1.5 ANIMÁCIA V POHLEDE KULTÚRY

Pri rozvoji kultúry zohráva veľkú úlohu náboženstvo, ktoré predkladá hodnoty, ktoré zas vyznačujú smer rozvoja človeka a majú rozhodujúci význam pre jeho životný štýl. V istom slova zmysle možno povedať, že animácia je procesom rozširovania a zovšeobecňovania kultúry.

Kultúrna animácia v chápaní Maria Polla nie je len súbor techník, ale môžeme ju povýšiť na princíp, ktorý substituuje na životnom štýle človeka. Kultúrna animácia stavia na výchove k hodnotám. Prijatie hodnôt je potrebné k dosiahnutiu enkulturácie. Cieľom kultúrnej animácie je teda učenie sa jedinca životu v spoločnosti a kultúre, ktorá sa zakladá na hodnotovom systéme. Za vychádzajúce hodnoty kultúrnej animácie môžeme považovať hodnotu svedomia, histórie, poznávanie druhých ľudí, hodnotu života, milosti, vzájomnosti vzťahov a hodnoty, ktoré povzbudzujú ku kontemplácii.

- *Hodnota svedomia* je založená na slobode človeka a je realizovaná v solidarite, harmónii a jednote so sociálnym prostredím.
- *Hodnota histórie* je založená na presvedčení, že ľudský život sa podobá ceste smerujúcej k oslobodeniu. Táto základná hodnota vzchádza z postoja nádeje.
- *Hodnota ostatných ľudí*, ktorá vzchádza z poznání, že môj vlastný zmysel a hodnota života je neoddeliteľná od zmyslu a hodnoty života osôb, s ktorými zdieľam priestor a čas. Ide o hodnotu lásky ako základnú hodnotu takej realizácie človeka, v ktorej nedochádza k rozporu medzi individuálnou a sociálnou dimenziou, ide o lásku, ktorú považujeme za prameň hlbokej jednoty človeka so sebou samým i s druhými.
- *Hodnota ľudského života*, ktorá v sebe zahrňuje absolútny rešpekt k ľudskému životu vo všetkých jeho dimenziách, a ktorá je prítomná v každom i najúbohejšom človeku.
- *Hodnota milosti*, doslovne bezplatnosti, ktorá vychádza z pochope-
nia života i jeho oslobodenia ako daru od Boha, patrí medzi hodnoty, ktoré rozvíja kresťanstvo. Na tejto hodnote stavia M. Pollo význam sviatku a hry.
- *Hodnota vzájomnosti výchovného vzťahu* (ide o konštitutívnu hodnotu pre pedagógov), z ktorého vychádza nutnosť, aby vychovávateľ taktiež sám žil hodnoty, ktoré chce ponúkať a odovzdávať.
- Medzi hodnoty vychádzajúce z vedomia prirodzenej religiozity človeka patria *hodnoty podporujúce kontempláciu*, ako je prijatie seba

i druhých, schopnosť počúvať, predpoklad prítomnosti absolútne v ľudských dejinách a možnosť symbolického vyjadrenia vzťahu k tomu, čo nás presahuje.

1.5.1 Vytváranie vzťahu medzi osobou a spoločnosťou

Človek je osoba s nedotknuteľnou dôstojnosťou. Túto dôstojnosť má od Boha, keďže bol ním samým stvorený na jeho obraz a povelaný k nadprirodzenému životu. Tým, že je obdarený rozumom a slobodnou vôľou, tvorí základnú hodnotu sociálnej náuky Cirkvi. To, ako sa človek rozhoduje a následne koná, sa posudzuje podľa toho, či je to mravne dobré alebo mravne zlé. Takto človek nesie určitú zodpovednosť za dané konanie, ktorú nemôže preniesť na niekoho iného, než je on sám. Katolícka sociálna náuka chápe človeka ako bytosť stvorenú na Boží obraz. Tým, že ho Boh z lásky stvoril a neustále sa o neho stará, je človek povelaný nadväzovať dialóg s Bohom. Vo vzťahu k spoločnosti je človek nositeľom práv a povinností. Len v spoločenstve s inými môže dosiahnuť plný rozvoj svojej osobnosti.

„Sociálny vzťah k iným sa v človekovi zakladá predovšetkým na dvoch duchovných energiách: na náklonnosti napodobňovať a na láske. Vzájomný duchovný zväzok medzi ľuďmi ich robí schopnými konať v duchu sociálnej činnosti, ako sú láska k blížnemu, vernosť, pravdivosť, spravodlivosť a poslušnosť.“

Každá osoba je jedinečná, odlišná od iných ľudí a nikdy sa neopakujúca, originálna, ktorú tvorí súčasne telesný a duchovný celok. Má slobodnú vôľu, čo sa týka rozhodovania alebo konania, ktoré sa posudzujú podľa toho, či sú mravne dobré alebo zlé. Svedomie je to, čo človeka nabáda k tomu, aby konal dobro. Slobodná vôľa, ktorú človek dostal, je znakom jeho dôstojnosti. Svoju dôstojnosť, veľkosť a hodnotu môže nájsť v tajomstve vykúpenia, kedy Ježiš človeka vykúpil a krstom ho spravil novým stvorením, ktorý je povinný zachovávať Boží život vo svojom živote.

Každá osoba je východiskom vo vzťahu človeka a spoločnosti. Človek má už od svojho vzniku spoločenskú povahu, nie je mu dobre samému. To, že človek potrebuje spoločenstvo ľudí k svojej existencii, vychádza aj z obrazu Svätej Trojice, ktorý je vtlačený do jeho duše, a taktiež z príslušnosti k Cirkvi, ktorá predstavuje tajomné Kristovo telo, ktoré všetci tvoríme.

„Spoločnosť je skupina ľudí, čo sa vzájomne podporuje a pomáha si, aby dosiahla ciele, ktoré sprevádzajú ľudský život. Spoločnosť nie je sama pre seba, ale jestvuje iba vo vzťahu k jednotlivcovi.“

Úlohou spoločnosti by mala byť vzájomná pomoc a podpora, ktorá smeruje k dosiahnutiu cieľov ľudského života. Sociálny poriadok sa opiera o mravné normy a princípy, ktoré je povinný rešpektovať aj človek, ako jednotlivec, ale aj spoločnosť, ako celok.

V spoločnosti je veľmi dôležité, aby sa prihliadalo na sociálne dobro jednotlivcov, ktoré napomáha k udržaniu celej spoločnosti ako celku. Keďže v spoločnosti môžeme nájsť rôzne sociálne skupiny, náboženské spoločenstvá a podobne, jednotlivci by si mali nájsť taký spôsob správania, aby medzi nimi vládlo pokojné spolunažívanie. Aj keď v týchto skupinách prevládajú rôzne názory, predsa je potrebné, aby v každej spoločnosti vládla spoločenská báza hodnôt, ktorá bude všetkými členmi prijímaná, a ktorú budú rešpektovať. Cieľom pluralizmu je slobodný demokratický poriadok a tolerancia rôznych sociálnych skupín, vďaka čomu sa zaistí pokojné spolužitie týchto skupín s obmedzením konfliktov. Cirkev uznáva pluralizmus a chce podporovať ľudské práva, ochranu ľudského života, pokoj v celom svete a podobne.

Spoločné dobro

„Subjektom spoločného dobra je spoločenstvo: rodina, skupina (napr. hospodárske, športové alebo kultúrne združenie), celé spoločenstvo štátu alebo spoločenstvo všetkých národov, ako aj každá osoba, každý jednotlivec.“

Spoločné dobro zaraďujeme na prvé miesto medzi princípmi. Jeho cieľom je usmerňovať a podmieňovať život v celej spoločnosti. Jednotlivec môže prostredníctvom spoločného dobra dosiahnuť dokonalý rozvoj svojej osobnosti, nakoľko mu to umožňuje a napomáha spoločné dobro prostredníctvom spoločenských podmienok. Vďaka tomu sa človek učí nepozerať len na seba, ale aj na ostatných.

Zodpovednosť za všeobecné dobro spoločenstiev nesie štát, ale je tiež cieľom celého spoločenstva a všetkých jeho členov. Aj keď platí zásada prednosti, že spoločné dobro má prednosť pred dobrom jednotlivca, nesmieme zabúdať, že prednostné právo sa kladie na svedomie jednotlivca, ktoré treba rešpektovať. Pre kresťanov je veľmi dôležitou zložkou spoločného dobra Cirkev, ktorá sa snaží zachovať a rozvinúť vykupiteľské a nadprirodzené dobré.

Princíp spoločného dobra patrí medzi najvyššie zákony spoločnosti. Spoločným dobrom sa má na mysli spôsob a rôzne prostriedky, ktoré napomáhajú pri získavaní, zvelaďovaní a napomáhaní spoločných dobier. Štát je najvyšším ochrancom spoločného dobra, čo sa týka sociálnej a hospodárskej oblasti vytváraním ekonomických a sociálnych podmienok, ktoré by boli čo

najvýhodnejšie pre celú spoločnosť. Medzi spoločné všeobecné dobro tak jednotlivcov, ako aj štátu patrí napríklad ochrana životného prostredia, boj proti vysokej nezamestnanosti a podobne. Ak by vzniklo napätie medzi dobrom spoločnosti a dobrom jednotlivca, prednosť má dobro spoločnosti.

Avšak nemôže si protirečiť, ale môže sa stať, že sa bude niekto snažiť nárokovat' si niečo v mene dobra jednotlivca či spoločnosti, čo nebude veľmi dobré. Niečo, čo bude nespravodlivé alebo neodôvodnené, a tak môže vzniknúť konflikt. A ako už bolo vyššie spomenuté, prednosť sa kladie na spoločný úžitok pred úžitkom jednotlivca. Úlohou autorít, či už v rodine, Cirkvi, štáte a podobne, je snažiť sa o to, aby v spoločnosti vládla lojalita a solidarnosť. Náboženstvo patrí medzi hodnoty, ktoré zahŕňajú spoločné dobro už len tým, že tvoria dôležitú časť pri formácii človeka. Úlohou štátu by malo byť rešpektovanie, chránenie a podporovanie náboženstva, ktoré je verejnou záležitosťou.

Každý človek má mať možnosť sa v spoločnosti realizovať čo najlepšie, pretože mimo ľudského spoločenstva to nie je možné. Ak človek dá niečo do spoločnosti, tá mu dá zase niečo iné a takto sa navzájom usilujú o spoločné dobro.

1.6 FORMÁCIA ANIMÁTOROV PRE SLUŽBU

Ak chceme hovoriť o formácii a sprevádzaní mladého človeka zo strany Cirkvi, nesmieme zabúdať, že nestačí dať mladým ľuďom priestor, vyčleniť im nejaké miesto, je potrebné urobiť niečo zásadnejšie. Byť s mladými ľuďmi ako jedným z nich a zároveň im na ceste k dospelosti a životnej zrelosti pomáhať.

K tomuto cieľu (pre duchovné sprevádzanie mladých) sú nielen v Prešovskej archieparchii, ale na celom území Slovenska vyčlenení kňazi, povolení pastoračiou mládeže na rôznych úrovniach. Tí zasa úzko spolupracujú s laikmi, ktorí sú horliví a dobre pripravení dobrovoľníci v službe Cirkvi. Podobne ako Ježiš Kristus, ešte skôr než začal ohlasovať evanjelium o Božom kráľovstve a uskutočnil veľké spasiteľné dielo, vyvolil si pomocníkov, ktorí prechádzali učeníckou formáciou, ktorej ovocie sa ukázalo v ich apoštoláte. Preto je dôležité zdôrazniť, že prvoradým a najdôležitejším poslaním každého eparchiálneho (diecézneho) centra mládeže je získavať, vychovávať, vzdelávať a formovať mladých pomocníkov prostredníctvom kvalitne pripravených programov v animátorských školách.

Na území už Prešovskej archieparchie existuje animátorská škola (od roku 2012 má názov AŠAD - Archieparchiálna Škola Animátora – Dobrovoľníka), ktorá funguje s požehnaním otca arcibiskupa a metropolitu Jána Babjaka. V tomto prostredí jestvuje tiež Gréckokatolícke mládežnícke centrum Bárka a Centra voľného času v Juskovej Voli, okr. Vranov nad Topľou. Oba subjekty začali svoje voľnočasové aktivity ponúkať mládeži po otvorení (posviacke) centra dňa 21. novembra 2008, ktorú vykonal v rámci celoslovenskej akcie Týždeň Cirkvi pre mladých otec arcibiskup a metropolita Ján Babjak. Viac na stránke: www.gmcbarka.sk

Podobne i Košická eparchia ponúka mladým formáciu v Centre pre mládež sv. Jána Teológa v Dvoriankach, okr. Trebišov. Centrum pre mládež Košickej eparchie vzniklo zrekonštruovaním budovy bývalej základnej školy v obci. Druhým, prostredným a aj hlavným krokom na ceste animátora je animátorská škola, všetkým známa ako ANIMA. Ide o dvojročný akreditovaný kurz, ktorý pozostáva z trinástich stretnutí. Cesta animátora je limitovaná od 16 rokov života a pozostáva z troch stupňov: Škola dobrovoľníka, Animátorská škola, Škola služobníka. Viac na stránke: www.aetos.sk a www.centrum.aetos.sk.

Eparchiálna (diecézna) animátorská škola nie je školou v bežnom slova zmysle. Nezameriava sa len na získavanie vedomostí z oblasti viery, ale snaží sa účastníkom pomôcť k existenciálnej skúsenosti viery v spoločenstve veriacich bratov a sestier. Spomínaná škola pripravuje tím – spoločenstvo, ktoré sa snaží vytvárať také prostredie, kde Ježiš je uprostred a sám formuje svojich učeníkov.

História formácie animátorov má korene až v totalitnom období. Vtedy Cirkev pôsobila tajne aj cez aktívnych laikov. V horách sa uskutočňovali tajné duchovné cvičenia. Napríklad hnutie Svetlo – Život, tzv. oázy, ktoré k nám prenikli z Poľska. V Poľsku boli potláčané komunistickým režimom, no napriek tomu zaznamenávali veľký rozvoj. Následne Druhý vatikánsky koncil priniesol do Cirkvi trend malých spoločenstiev laikov. Svätý Otec pozýva osobitne práve mladých ľudí, aby sa zapojili do apoštolátu a evanjelizovali svojich rovesníkov, keď hovorí: *„Laici, združení do Božieho ľudu a včlenení do jedinej Kristovho tela pod jedinou hlavou, sú všetci bez rozdielu povolaní, aby ako živé údy všetkými silami, ktoré dostali z dobrodenia Stvoriteľa a z milosti Vykupiteľa, napomáhali stáť rast Cirkvi vo svätosti. Apoštolát laikov je účasť na spasiteľnom poslaní Cirkvi, na ktoré veriacich určuje sám Pán krstom a birmovaním. Sviatosti, najmä presvätá Eucharistia, udeľujú a živí lásku k Bohu i ľuďom a tá je dušou všetkého apoštolátu. Laici sú však povolaní predovšet-*

kým na to, aby zabezpečili prítomnosť a účinkovanie Cirkvi na tých miestach a v tých okolnostiach, kde sa môže stať soľou zeme jedine ich prostredníctvom. Tak je každý laik už na základe darov, ktoré dostal, svedkom a zároveň živým nástrojom poslania samej Cirkvi «podľa miery, akou nás obdaroval Kristus...»“ (Lumen gentium 33).

Preto v súčasnej dobe náboženskej slobody je príprava mladých laikov – animátorov kľúčovým bodom rozvoja pastorácie mládeže. Čím ďalej, tým viac bude zapojenie mladých ľudí, zhodnotenie ich schopností a energie dôležitejšie, pretože od nich bude vo veľkej miere záležať kvalita Cirkvi ako spoločenstva a to už v blízkej budúcnosti. Pokiaľ Cirkev vytvorí podmienky pre angažovanosť mladých ľudí a bude ich v tom sprevádzať, mladí ľudia sa do tejto úlohy zapoja veľmi radi. Animátorská škola (*ďalej len AŠ*) sa zaraďuje medzi dlhodobé systémy prípravy laikov na plnení ich poslania v Cirkvi. Táto škola pre animátorov sa tu definuje ako komplexný výchovný, vzdelávací a tréningový program pre prípravu animátorov kresťanských – najmä mládežníckych – skupín a spoločenstiev.

Východiská pre pastoráciu mladých animátorov možno definovať v troch rovinách:

- *v teologickej* – odkazuje na právo a povinnosť samotných mladých ohlasovať evanjelium, ktoré vyplývajú z prijatia sviatosti krstu a myropomazania, pričom toto právo a povinnosť je ich vlastnou, teda nie odvodenou;
- *sociologicko-psychologickej* – vychádza z potreby inkulturácie, nakoľko samotní mladí najlepšie poznajú kultúru svojich rovesníkov, ich jazyk, výrazové formy, čo im umožňuje adekvátnejšie vstúpiť do ich života s evanjeliovou zvestou a nie sú terčom vzdoru voči autorite tak často vlastnému správaniu mladého človeka, vzhľadom na jeho psychický vývoj;
- *pastorálnej* – spočíva v nároku na formáciu tých, ktorým je zverené poslanie do vzťahu s Kristom, teda aj mladých ľudí. Taktiež pramení v zmene situácie, kedy farnosť prestáva byť miestom činnosti výhradne iba pastoračného kňaza, nakoľko stále rastúce požiadavky, ktoré sa kladú na pastoračnú starostlivosť, sú nad jeho možnosti a schopnosti.

Jasne sa o tejto skutočnosti vyjadril aj známy teológ Tom Forest, ktorý uvádza: „*Kňaz by mal byť takým minibiskupom. Takým malým vodcom vodcov. Pretože keď si kňaz všetko monopolizuje, tak potom sa sám zničí. A druhá vec: on, ako jedna osoba, nemôže obsiahnuť všetky ovečky. A keby aj mohol,*

nie je schopný všetky ich viesť. Preto sa pri rekolekciách kňazov často pýtam: «Povedzte mi, koľko ľudí ste schopní skutočne zodpovedne viesť, krmiť, liečiť, uzdravovať, ochraňovať, klásť život za nich?» Väčšinou mi odpovedajú: «päťnásť, možno tridsať.» Takže vy by ste sa mali vlastne starať o vedúcich skupín a vychovávať ich, aby sa stali takými pravými učeníkmi Krista.»

A práve z tohto hľadiska je potreba formácie animátorov pre pastoračnú mládež, ako spolupracovníkov kňaza v tejto oblasti, nanajvýš dôležitá. Takto možno hovoriť o formácii laikov, ktorá je jednou z implementačných vízií Pastoračného plánu na Slovensku v rokoch 2007 - 2013. Vzhľadom na vyššie povedané, je možné definovať aj *cieľ formácie animátorov* - vychovávať mladého človeka – animátora, schopného viesť spoločenstvo mladých a svojou aktivitou a rozvíjaním darov a talentov pomáhať kňazovi vo farnosti a podieľať sa na príprave akcií pre mladých ľudí alebo inak povedané, vychovávať zrelého kresťana, svedka schopného slúžiť. Ježiš najprv formoval učeníkov a až potom ich poslal slúžiť. Najprv je učeník, potom apoštol. Najprv účastníci prežijú základnú formáciu, aby im pomohla aspoň sčasti dozrieť a potom sa naučia ako slúžiť, ako viesť skupinku a pripravovať si jednotlivé stretnutia. Projekt animátorskej školy priamo odpovedá na výzvu Svätého Otca po prehĺbení viery mladých ľudí. Vznikol ako odpoveď na súčasné potreby mládeže a Cirkvi pre tých, ktorí túžia po plnšom živote s Bohom a majú záujem pracovať pre svoju farnosť a Cirkev.

PODMIENKY A PRIEBEH PRÍPRAVY ANIMÁTORA

Požadované vstupné vzdelanie a ostatné podmienky prijatia na Archieparchiálnu animátorskú školu (ďalej len AepAŠ) podľa KBS:

- minimálne úplné základné vzdelanie, študent strednej školy;
 - dovŕšenie veku 16 rokov v roku nastúpenia do animátorskej školy;
 - osobný záujem stať sa animátorom;
 - úspešné absolvovanie prijímacích skúšok;
 - podporné vyjadrenie kňaza;
- súhlas rodičov (ak uchádzač nemá 18 rokov).

Prijímacie skúšky sa skladajú z dvoch častí:

- z písomnej časti, v ktorej uchádzači absolvujú testy z psychológie, vierouky a osobnostný test;
- z ústnej časti vo forme osobných pohovorov.

Forma záverečnej skúšky:

AepAŠ je ukončená viacdňovým sústredením, na ktorom poslucháči prezentujú praktický projekt formou realizácie hodinového stretnutia pre deti a mládež na vylosovanú tému a absolvujú písomný test zo všetkých povinných modulov a zo zvolených dobrovoľných modulov.

Povinné moduly:

- Manažment I.
- Psychológia
- Základy teológie I.
- Praktická teológia I.
- Pedagogika voľného času s didaktikou I.
- Zdravotníctvo a BOZP

Dobrovoľné moduly:

- Manažment II.
- Sociológia, sociálna náuka Cirkvi
- Základy teológie II.
- Praktická teológia II.
- Pedagogika voľného času s didaktikou II.
- Etika
- Na záver absolvujú poslucháči ústny pohovor.

Celkový rozsah vzdelávacej aktivity

AepAŠ sa realizuje v priebehu dvoch rokov formou trojdňových blokov raz mesačne. Výučba prebieha metódou trojdňových blokov raz mesačne po 20 hodín. V povinných moduloch sa organizuje 7 blokov (140 hodín), v dobrovoľných 8 blokov (160 hodín).

Trojdňový blok:

- piatok (18.00 – 22.00) – 4 hodiny
- sobota (7.30 – 12.30, 14.30 – 18.00, 19.00 – 22.00) – 12 hodín
- nedeľa (8.00 – 12.00) – 4 hodiny

Študenti sú povinní absolvovať minimálne 200 hodín, pričom musia absolvovať všetky povinné moduly a 60 hodín v kombinácii úplných dobrovoľných modulov. Archieparchiálna animátorská škola prebieha v Gréckokatolíckom mládežníckom centre Bárka v Juskovej Voli. Údaje o podmienkach

a priebehu prípravy sú spracované podľa web stránky Gréckokatolíckeho mládežníckeho centra v Juskovej Voli.

2 FORMOVANIE A SPREVÁDZANIE POMOCOU ANIMÁCIE

Sprevádzať pomocou animácie je viesť skupinu a jednotlivcov na ucelenú cestu zameranú na zrelosť viery. Animátor sa musí nechať viesť hlasom Boha, aby sám vedel sprostredkovať cieľ cesty aj iným, na ktorú ich Pán povoláva.

„Chod'te, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“ (Ma 28, 19-20).

Podobne ako povedal Ježiš svojim učeníkom, sprevádza aj animátor svoje spoločenstvo na ceste za slávou k Bohu. Podobne ako Ježiš sám pristúpil a šiel s inými, ani animátor nečaká na to, kým niekto príde za ním. Animátor, rozhodnutý sprevádzať skupinu na ceste, je iniciatívny a nečaká, že ten, kto pomoc potrebuje, príde sám, ale hľadá, kde sa pomôcť dá a iniciatívne, tak ako si do srdca vzal poslanie animátora, tak si do svojho srdca vezme každého, kto jeho sprevádzanie potrebuje. Na ceste za poznaním vychádza animátor v ústrety vždy ako prvý, pretože vie, že duchovné vedenie nie je ničím osobitým, výnimočným a ani náhodným, nielen za odmenu a nie je len pre tých, čo sa najviac snažia a angažujú. Ako vodca viery pristupuje ku skupine s faktom, že kráčanie po pravej ceste za poznaním je normálnym a prirodzeným javom, je to životným štýlom. Animátor neviaže jednotlivcov na seba, ale ich podporuje v kráčaní po vlastnej ceste, na ktorej ich usmerňuje. Okrem toho, že plní službu modlitby a príhovoru, prostredníctvom osobnej podpory je sám na ceste za poznaním a blahosklonným pochopením sveta a seba samého. Pochopenie a milovanie je správnou cestou animácie, pretože ak animátor nemiluje a nechápe druhých, nemôže čakať, že oni budú milovať a chápať jeho, že sa budú z putovania po ceste tešiť, že vidina spoločného cieľa ich bude naplňovať potešením a uspokojením. Správne sprevádzanie animáciou nie je didaktické a neodvoláva sa len na morálku, nie vždy vo všetkom súhlasí a nesnaží sa len o vstúpenie určitej cesty alebo myšlienky, ale je to podiel na ceste a ponúka účasť a deľbu na viere a v Cirkvi a vyznáva krásu života, ktorý sa dá žiť podľa Božích zámerov. Animátor nie je ten, kto ponúka svoju pravdu, ale učí členov skupiny rozpoznať vlastné očakávania a nedorozumenia tam, aby sami pomenovali to, čo je zlé a vyvodili z toho to, čo je dobré, teda vedie od sebaklamu k sebapoznaniu a prijatiu pravdy a od pravdy k slobode ducha. Úspešným sprevádzaním cestou služby spoločenstvu,

pochopenia a delením sa s vierou dochádza k pochopeniu pravdy, vytváraniu osobnosti a formovaniu bytia pomocou animácie. Formovanie je výsledkom sprevádzania, jeho konečnou fázou a smerovaním.

2.1 ZVNÚTORNENIE HODNÔT A OBJAVENIE SAMÉHO SEBA

Ľudská prirodzenosť káže človeku nájsť si čas na oddych a načerpať nové sily po ťažkej práci. Rovnako ako Boh na siedmy deň oddychoval, tak aj nám zanechal toto právo a povinnosť. Voľný čas nie je len o oddychu. Okrem neko-
nečného množstva aktivít, ktorým sa vo voľnom čase môžeme venovať, či už pre zábavu, relax, vzdelanie, môžeme sa venovať aj samým sebe a poznaním samého seba. Môžeme sa stať tým, kým sme, tým, čo nás definuje a utvára. Zamyslieť sa nad tým, kto sme, kam a prečo putujeme po ceste, po ktorej sme sa vydali, znamená pochopiť, porozumieť a prijať pravdu. Stres, nedostatok času, pracovný zhon, naháňanie sa za tým, čo teší iných, ale nie nás, vedie k neefektívnemu využitiu voľného času tým, že jeho veľká časť je venovaná opätovnému prežitiu pracovných povinností a napätia. Voľný čas v zmysle sebaobjavovania by mal byť zameraný na prerušenie neodkladných povinností a na rozvíjanie takých hodnôt, ktoré nesúvisia s pracovným životom, ale hodnôt osobnostných a duchovných. Voľný čas je priestorom pre radosť. Radosť je darom Ducha Svätého a k nej je povoláný každý človek. Okrem prirodzenej radosti z materiálneho dobra je každý schopný dosiahnuť aj duchovnú radosť. Biblia je dôkazom, že aj sám Ježiš prežíval radosť z rôznych vecí, ako bolo pozorovanie prírody, prítomnosť detí či radosť zo spoločnosti. Pravá kresťanská radosť pramení v Bohu, ktorá nie je len vnútorná, ale prejavuje sa aj navonok fyzickými prejavmi. Kresťanská radosť nám umožňuje prežiť to, čo v bežnom živote chýba a umožňuje sa nám so zážitkami podeliť. Človek pri definícii správnych vnútorných hodnôt, hľadani zážitku a pocitu blaha z dobre stráveného voľného času, ktorý mu prináša šťastie a úžitok, môže ľahko zablúdiť. Každá duchovná cesta by mala mať svoj cieľ a duchovného vodcu, aby pútnici nezišli z cesty a nezablúdili v snahe dosiahnuť Božie osvetlenie. Animátor je centrom, duchovným vodcom a nositeľom hodnoty, ktorý dokáže cieľ popísať tak, aby bol každému zrozumiteľný a pochopiteľný. Nenúti, ale len poukazuje na to, čo je správne, lebo on sám sa pozná, pozná Boha a svoje náboženstvo a má skúsenosť v Cirkvi, ktorej slúži. Kresťanské

spoločenstvo je tým pravým miestom na popísanie a zvnútornenie hodnôt a objavenie seba samého. Je dobrovoľné, nenásilné a otvorené každému bez rozdielov. Dobré spoločstvo a animátor vystupuje aktívne a nečaká, kým sa sám prihlási ten, kto sa stratil. Cieľom hľadania duchovného rozmeru prostredníctvom animácie voľného času je určenie miesta spirituality v živote človeka, ktoré prináša potešenie. Poskytovaním a sprostredkovaním výchovy a prehľbovaním vedomostí sa ponúka priestor na objavenie kresťanského života a duchovného dedičstva, pochopenie princípov a vedie k poznatku, že ide o životný štýl a proces, nie o slepé sledovanie toho, čo je preddefinované. Aktívne sa podieľať na procese sebaobjavovania znamená vyjadriť svoj vzťah k duchovnému svetu, vyjadriť svoju vieru navonok, nielen v modlitbách, ale aj v pomoci iným prostredníctvom lásky k Bohu. Je potrebné byť príkladom a žiť každodenný život s hodnotami evanjelia v srdci a je potrebné povzbudiť aj iných k vytváraniu vlastných hodnôt, pretože to je podstatou uplatňovania duchovných princípov. Len prostredníctvom tolerancie a pochopenia ostatných sa dokážeme spoločne podieľať na radošti zo zážitkov a spoločne ich dokážeme aj prežiť. Hľadanie pravých hodnôt a samého seba je proces a ako taký by sa mal riadiť princípmi a mať svoj cieľ a poslanie, a aj definovaný spôsob, ako ho dosiahnuť. Poslaním je plný rozvoj celej osobnosti. Nielen fyzickej stránky, ale aj duchovnej. Riadiť by sa malo troma princípmi, a to vzťahom k iným, teda ku svojmu okoliu, ktoré tolerujeme a rešpektujeme, vzťahom k Bohu a vierou v to, že tento svet je oveľa väčší, než je to hmatateľné. Tretím princípom je vzťah k sebe, ktorý vychádza z prvých dvoch princípov a vzájomne sa dopĺňajú. V praxi overeným a účinným spôsobom, nielen pri rozjímaní o sebe, ale aj v bežnom živote, je praktický prístup. Upustenie od pasívneho teoretizovania a prechod k vzdelávaniu činnosťou je efektívnou metódou na boj proti nudnému a fádnemu a na pripomenutie toho, čo a prečo hľadáme. Osobné napredovanie je priamo spojené s aktívnym zapájaním sa do činnosti vo svojom okolí a v spoločnosti. Práve animácia voľného času v spoločnosti ponúka priestor na sebarealizáciu iným nevšedným a stále sa obmieňajúcim spôsobom v nestresovom prostredí bez napätia a vonkajšieho tlaku.

Animácia v malom spoločnosti dokáže pomáhať pri procese sebaobjavovania a zvnútornenia hodnôt konkrétnymi krokmi. Okrem komunikácie, kooperácie, riešenia problémov a ponúkaní odpovedí na otázky podporuje aj kreativitu, samostatnosť a zodpovednosť v rozhodovaní a dozerá na plnenie cieľov a výkonnosť pri ich dosahovaní, aby nedochádzalo k pasivite. Navyše ponúka službu slova alebo evanjelizácie, službu modlitby a príhovoru, služ-

bu zaangažovania a podporu pocitu „som potrebný“. V neposlednom rade ponúka podporu skupiny navzájom. Podporuje model sebaakceptácie oproti modelu sebarealizácie. Sebarealizácia ako myšlienka nie je zlá, no ponúka priestor na nedorozumenie, keďže hlása podporu realizácie seba, talentov a darov, osobného majetku a úspechu a budovanie svätosti vlastnými schopnosťami. Zabúda však na to, že svätosť nie je bezprostredným cieľom, ale len dôsledkom transcendentného zamerania. Naproti tomu model sebaakceptácie podporuje pravé poznanie samého seba tým, že nenapáda k porovnávaniu, netvrdí, že každý vie byť všetkým a netrýzni a netrápi človeka, aby tak nebol sklamaný, ak objaví to, že má nejaké nedostatky, lebo každý ich má. Pán nás miluje takých, akými sme, budme spokojní. Sebaprijatie je podstatné a nevyhnutné, no nie je to posledný cieľ, je to počiatok cesty k pravej viere a pravá viera nevychádza z tradície, nie je prezentovaná rozumom ani skutkom či povinnosťou, ale je osobná a je založená na osobnom rozhodnutí veriť a prijať Ježiša do svojho srdca a života ako jediného Pána.

2.2 ZAPOJENIE ČLOVEKA DO KREŠŤANSKÉHO ŽIVOTA

Cieľom animácie nie je len zabávať, ale hlavne vychovávať a vzdelávať cestou popierajúcou nudu a všednosť a odbočením od pasívnej teórie k aktívnej praxi. Animačné praktiky a princípy sa uplatňujú hneď v niekoľkých sférach a odvetviach a okrem pomoci a podpore môžu plniť aj funkciu integračnú a sprostredkovávať kultúru, umenie, sociálny život a nadväzovanie nových vzťahov, a formovanie osobnosti v súlade s duchovnými princípmi.

Animácia používa ako nástroj zapojenia sa človeka do cirkevného života pastoračiu. Cieľom pastoraácie je formovanie úplne nového človeka v Ježišovi Kristovi, jeho sprevádzanie na ceste dozrievania vo viere a orientácia na to, aby sa stával učníkom a svedkom Ježiša Krista. Ponúka komplexný rozvoj, čo znamená, že okrem roviny náboženskej zabezpečuje aj rozvoj v rovinách spoločenských, intelektuálnych, etických a emocionálnych. Hlavné činnosti pastoraácie:

- prehlbovanie viery na základe poznania a osobnej skúsenosti,
- uvádzanie do života modlitby,
- učenie dávať hodnotu skutočnostiam života v duchu evanjelia,
- napomáhanie k formovaniu svedomia a zodpovednosti,
- vysluhovanie sviatostí,

- podpora solidarity a spolupráce s inými ľuďmi pre spoločenské dobro,
- vybudovanie evanjelizačnej zodpovednosti.

Pastorácia a práca v Cirkvi nenúti odpovede, ale necháva priestor na vyjadrenie a na kladenie otázok a až potom odpovede podľa potreby poskytuje. V podstate sa snaží o reflektovanie a vyváženie skutočného stavu so skutočnými potrebami. Ten, kto sa cíti prázdny, bez ideálov, alebo inak nezapadá do spoločnosti, má možnosť sa rozvíjať prostredníctvom športu, umenia a aktivít v rámci skupiny a spoločenstva. Ten, kto hľadá význam a odpovede, môže sa vydať cestou vedy, umenia a techniky. Hľadajúci zmysel existencie ju nájde v ľudskej múdrosti. Evanjelium je odpoveďou na výzvy doby a zmyslu smerovania. Evanjelium je sprostredkované vlastnou skúsenosťou viery, pričom nepredáva len informácie, ale pomáha a dodáva nádej. Animátori, zainteresovaní laici a angažovaní katolíci konajú v jednote s celou Cirkvou, farrárom, biskupom a pápežom, pretože vedia, že hľadanie duchovnosti v nadväznosti na Krista, Cirkev a službu nie je individuálnym, ale skupinovým poslaním. Pravidlá pastorácie:

- brať vážne človeka, mládež a svet, v ktorom žije,
- odvážne ponúkať novú skúsenosť a pravdu, ktorou je osoba Ježiša Krista,
- sústrediť sa na kresťanské spoločenstvo Cirkvi ako na živý organizmus,
- Cirkev je spoločenstvom spásy,
- venovať maximálnu starostlivosť príprave animátorov,
- ponúkať efektívne metódy,
- nutnosť projektu,
- stretávanie sa mimo každodennej reality,
- vzťah k územiu,
- otvorenosť skúsenostiam aj z iných krajín celého sveta.

V tomto ohľade sa animátor musí zaujímať a poznať aj aktuálne názory a pohľady Cirkvi. V každoročnom liste od Svätého Otca venovanom mládeži môže animátor nájsť a sprostredkovať aktuálne poslanstvo venované ľuďom a mladým dneška. Svätý Ján Pavol II. často hovorieval, že najlepšími apoštolmi mladých sú mladí. Zapojenie mladých do pastorácie je nevyhnutné. Spoločenstvo je dôkazom života Cirkvi, ponúka to, čo inde niet a tým, ktorí v spoločenstve nežijú a aktívne sa nezapájajú, hrozí izolácia a evanjelizačná neplodnosť. Ponúkanie vlastnej skúsenosti a ochota sa o ňu deliť je zák-

lad začlenenia sa človeka do cirkevného života, tešiť sa, mať radosť zo seba a iných.

2.3 ANIMÁCIA V KULTÚRNOM ŽIVOTE

Kultúra predstavuje súbor zvykov, vzťahov, inštitúcií, umenia a UNESCO ju vo svojej Univerzálnej deklarácii o kultúrnej diverzite definuje ako komplex špecifických duchovných, materiálnych, intelektuálnych a emocionálnych črt spoločnosti alebo sociálnej skupiny, ktorý zahŕňa spolu s umením a literatúrou aj spoločný spôsob života, životný štýl, hodnotový systém, tradície a vieru. Slovo kultúra je odvodené od latinského slova „*colere*“, čo znamená pestovať, formovať. Kultúra je teda všetko okolo nás, to, čo nás formuje a to, čo formujeme my, a to nielen to materiálne, ale aj to nemateriálne a duchovné.

Kresťanská kultúra je postavená na kresťanských a náboženských hodnotách spojených s Bibliou a kultom, prezentujú ju vnútorné vzťahy, vzťah k spoločnosti a k človeku. Jej cieľom je dotknúť sa ľudského srdca a sprostredkovať evanjelium láskou. Cirkev potrebuje kultúru na udržanie schopnosti prispôsobenia sa dobe a kultúra naopak bez náboženstva stráca svoju inšpirujúcu silu. Základy Ducha kresťanskej kultúry podľa Ilijina sú:

- duch znútorňovania, konanie bez vnútorného duchovného zmyslu nemá zmysel,
- duch lásky, prvotný prameň tvorby,
- duch zrenia, sila rozhovoru s Bohom v modlitbe a sila zrenia ako odkaz kultúre ľudstva,
- duch živého tvorivého obsahu, nielen forma - mŕtva litera zákona,
- duch zdokonaľovania tváre v tvár Božiu, je mierou pre všetky pozemské veci a skutky.

Človek má využiť svoju slobodu k službe Božej na zemi. Vytváraním kresťanskej kultúry oslavujeme Boha, pretože on prišiel na svet, aby nám svojím životom ukázal cestu ku spásu.

Kultúrna animácia je výchovná teória založená na filozoficko-antropologických konceptoch a snaží sa človeka do viesť k tomu, aby sám objavil to, čo a ako, a kedy má v živote robiť, a akými zásadami sa riadiť, a k akým názorom dospieť. Jej cieľom je enkulturácia, čiže prijatie a osvojenie si kultúry, ktorú v spoločnosti máme vrátane tradície, myšlienkových, estetických, etických a náboženských hodnôt. Zásady procesu enkulturácie sa uplatňujú v konkrétnych kultúrach a v živote každého z nás, pričom je dôležité ju pestovať

a vštepovať od ranného detstva a aj ako proces celoživotného vzdelávania. Človek je bytosť, ktorá plánuje a vytvára kultúru a vyjadruje ju pomocou symbolov. Významnú úlohu v animácii voľného času pomocou kultúry zohrávajú kultúrne zariadenia, ktorých poslaním je znižovať kultúrnu negramotnosť, podnecovať záujem, vzdelávať a vychovávať prostredníctvom prednášok, besied, výletov, náučno-zábavných programov a iných aktivít. Patria sem napríklad knižnice, divadlá, múzeá, galérie a rôzne podujatia a akcie organizované spoločnosťami za týmto účelom. Animácia a animátori v tomto postavení umožňujú komunikáciu, uvoľňujú kreativitu, podporujú skupinové vzdelávanie a uľahčujú účasť na kultúrnom živote. Dôležitosť spojitosti animácie voľného času a kultúry je vidieť aj na fakte, že príprave animátorov a laikov na využívanie voľného času spojeného s kultúrou sa dnes po celom Slovensku venujú rôzne edukačné a školiace kurzy, ale aj kompletne študijné odbory zamerané napríklad na múzejnú, divadelnú a galerijnú animáciu.

2.4. ANIMÁCIA V CESTOVNOM RUCHU

Samotný pojem *animácia* v súvislosti s cestovným ruchom je v slovenčine relatívne nový. Kedysi sa pre funkciu animátora používalo pomenovanie kultúrno-osvetový pracovník alebo športový či kultúrny referent. Animácia voľného času je čoraz známejším pojmom aj vo svete cestovného ruchu. Objavuje sa viac firiem, produktov a služieb, ktoré pracujú a myslia za nás, no je pre nás čoraz ťažšie skutočne oddychovať. Mení sa tiež kultúrny vzorec spoločenskej zábavy a predstavy o nej. Dnes nepostačuje zabezpečenie dobrého zabávača, pokiaľ chceme osloviť široké publikum. Ani dvojzmyselné narážky v stand-up reláciách nevyplnia to, na čo je určené využívanie voľného času.

Tisíce animátorov sa každý rok starajú nielen o zábavu hostí na celom svete, ale tiež o ich kvalitný odpočinkový čas a relax. Cieľom animácie vo všeobecnosti je pomôcť ľuďom zregenerovať ich životnú energiu a vitalitu. Z podnikateľskej stránky, naopak, sú animátori dokonalou formou marketingu hotela či cestovnej kancelárie a rastúca móda v tejto oblasti oddychu spôsobuje, že mnoho rodín sa rozhoduje pre služby výlučne tých zahraničných hotelov, v ktorých sa nachádzajú slovensky hovoriaci animátori. No a nakoniec z individuálneho pohľadu je animácia voľného času vysnívaným povoláním mladých ľudí. Predstavuje totiž spojenie vášne a zárobku, navyše, v medzinárodnej spoločnosti a v krásnych letoviskách.

Existujú tri základné formy hotelovej animácie, rozdelené podľa typov aktivizácie hostí. Sú nimi: aktívna animácia, pasívna animácia a zmiešaná animácia.

Hotely s *aktívnou animáciou* si zakladajú na vysokej účasti hostí vo všetkých oblastiach animácie. To znamená, že tí sa intenzívne zapájajú nielen do športových či ďalších tematických aktivít počas dňa, ale aj do večerných show. Príkladmi môžu byť *Vol'ba Miss* alebo *Súťaž párov*, kde v hlavných úlohách nie sú animátori, ale hoteloví hostia. Aktívna animácia závisí od priameho zapájania hostí a cieleného vyvolávania ich emócií na základe ich vystúpenia zo zóny komfortu.

Pasívna animácia je zameraná na jednostrannú realizáciu prostredníctvom animátorov. V tomto prípade sú hostia len divákmi a sledujú predstavenie tímu animátorov. Príkladmi pasívnych animácií sú rôzne kabarety, predstavenia či muzikály. Hostia sedia v publiku a sledujú predstavenie – osobne sa na ňom ale nezúčastňujú. Tieto typy animácie sa využívajú na eventoch, incentívnych zájazdoch a v hoteloch, v ktorých prevažnú časť tvoria starší a menej aktívni ľudia.

Zmiešaná animácia pozostáva z kombinácie aktívnej a pasívnej animácie. Táto sa vzhľadom na požiadavky hotelov stala štandardnou. Dynamicke zmeny v odvetví cestovného ruchu a dlhodobý rozvoj v oblasti animácie v hotelierstve majú za následok, že sa na trhu objavuje čoraz viac typov animácie. Už niekoľko rokov sú však najobľúbenejšími tieto:

Kids entertainer – detský animátor. Je to osoba, ktorá od rána až do neskorého večera organizuje aktivity pre najmenších návštevníkov. Zvyčajne sú to výtvarné aktivity, umelecké aktivity, maľovanie na tvár, balónové kreácie alebo mini disco tance.

Sport entertainer – športový animátor. Zodpovedá za prípravu a realizáciu športových činností. Najpopulárnejší je plážový volejbal, vodné pólo, aerobik a aqua aerobik, stolný tenis, minigolf, šípky a boccia.

Show entertainer – je animátor, ktorý má na starosti moderovanie rôznych show a vystúpení na scéne. Tento typ animácie prináša obrovskú satisfakciu, ale vyžaduje si veľa dôležitých zručností (napr. práca s mikrofónom, efektívna sebareprezentácia, dress code a pod.).

All-round entertainer – je univerzálny animátor. Niekedy pracuje s deťmi, niekedy organizuje športové turnaje, nebojí sa vyjsť na pódium s mikrofónom v ruke. Táto úloha je najčastejšie pridelená začínajúcim animátorom, ktorí v tejto oblasti ešte len začínajú pracovať. Takto každý animátor otestuje sám seba a zistí, v čom sa cíti najlepšie.

2.5 ĎALŠIE MOŽNOSTI ANIMÁCIE NA ZLEPŠENIE KVALITY ŽIVOTA

Animácia voľného času, ako neformálny prístup k výchove a vzdelávaniu, dokáže pomáhať v rôznych oblastiach ľudského života. Vyplňuje voľné chvíle športovými hrami, vzdelávacím programom, náučnými besedami a prednáškami, ponúka istotu duchovnej hodnoty a kultúry v spoločenstvách. Animácia je práve vďaka svojej neformálnosti účinným doplnkovým nástrojom pedagogiky a svojím nedirektívnym prístupom, zásadou dobrovoľnosti, otvorenosťou a nenásilným vynucovaním pozornosti si získala obľubu všetkých vekových skupín. Animácia úspešne pomáha v medicíne aktivitami zameranými na zvýšenie povedomia zdravotného stavu a prevencie chorôb. Už spomínané sebaobjavovanie a hľadanie duchovných hodnôt a pastoračia je taktiež dôkazom prínosu animácie v každodennom živote ľudí. Rovnako využívanie voľného času v spojení s formovaním kultúry, zvykov, náboženstva a ich úspešné implementovanie do života mládeže je tiež výsledkom animačného snaženia a pôsobenia animátorských skupín a spoločenstiev. Animácia má obrovský význam aj pri začleňovaní sa ľudí a mládeže do spoločnosti, napomáha sociálnej integrácii a umožňuje opätovné sa začlenenie tam, kde primárne inštitúcie ako rodina a škola zlyhávajú. Osobitný význam a prínos animácie je v pomoci rodinám s deťmi so zdravotne ťažkým postihnutím, kde pomocou akceptácie a špecifických cvičení zameraných na pochopenie a zvládnutie stavu napomáha milovať, chrániť a vytvárať vhodné prostredie pre výchovu v rodine a v okolí, pretože si uvedomuje, že nie je ťažké milovať zdravé a krásne dieťa, avšak len veľká láska sa dokáže skloniť k dieťaťu s mentálnym postihnutím. Tiež napomáha sociálnej integrácii detí s ťažkým zdravotným postihnutím v školách a špeciálnych sociálnych zariadeniach. V neposlednom rade je potrebné spomenúť pozitívny vplyv činnosti dobrovoľníckych aktivít a organizácií na efektivitu využívania voľného času. Dobrovoľnícke aktivity prinášajú okrem neopísateľného pocitu dobra z pomoci iným a z nezištne vykonanej práce aj zlepšenia v oblastiach ochrany životného prostredia, pomoci ľuďom so zdravotným postihnutím a ľuďom v núdzi, rozvoji vidieka, ochrane kultúrneho dedičstva alebo pomoci ohrozenej mládeži.

3 ANIMÁTOR V PRAXI

Skúsený animátor vie vhodne striedať činnosti, ktoré zaujmú jeho zverencov. Využíva tie možnosti, ktoré sa mu núkajú, aby v mladých rozvíjal sebavedomie, umožnil im odreagovať sa zo stresov, povinností a rozvíjať svoje schopnosti. Či už je to v miestnosti alebo v prírode, na tábore. Druhých môže zaujať rôznymi hrami, súťažami, kvízmi, ktoré keď sú dobre pripravené, prinášajú dobré ovocie. Pri akejkolvek práci animátora v praxi (mysliac na vytváranie priestoru pre hry) je nutné, aby animátor dodržal „dekalóg“, ktorý zabezpečuje spokojný priebeh súťaženia:

1. Mať vždy po ruke zásobu hier pre každú príležitosť.
2. Vybrať správnu hru v správnom čase a vo vhodnom prostredí. *(Tu je najdôležitejšia osobná skúsenosť. Položte si tieto otázky: Bude táto hra mojich zverencov zaujímať? Splní svoj výchovný a výcvikový účel? Nie je na túto hru príliš zima alebo horúco? Vyhovuje jej toto miesto?)*
3. Jasne a zrozumiteľne predstaviť pravidlá. *(Dbať na to, aby sa pri výklade pravidiel deti nezabávali. Skôr, než začnete hovoriť, premyslite si vety a logicky ich usporiadajte, aby po výklade každý vedel, čo má robiť.)*
4. Rozdeľte úlohy tak, aby každý poznal svoje povinnosti a možnosti. *(Pri rozdeľovaní úloh buďte spravodliví. Nesmiete mať svojich oblúbcov, lebo stratíte dôveru ostatných.)*
5. Obidve súťažiace strany musia mať rovnakú šancu vyhrať. *(Pri každej hre by proti sebe mali nastupovať rovnako silné strany. Ak má jedno družstvo značnú prevahu, na oboch stranách to oslabuje chuť do boja. Len vyrovnaný zápas býva plný vzrušenia.)*
6. Zabezpečte spravodlivé rozhodovanie v hrách, ktoré vyžadujú rozhodcu. *(Sudca nesmie nadržovať žiadnej strane.)*
7. Ukončíte hru v najlepšom. *(Ak budete hru predlžovať až do omrzenia, v hráčoch zostane s ňou spojený pocit únavy a presýtenosti. Ak zakončíte hru vo chvíli, keď všetci chcú v nej ešte pokračovať, máte zaručený záujem o túto hru aj na budúce. Ale netreba sa s tým tiež veľmi ponáhľať. Dajte všetkým príležitosť, aby si ju mohli vychutnať. A keď vybadáte, že si všetci dobre zahráli, prerušte hru.)*
8. Po hre ju vyhodnoťte.
9. Nedajte sa odradiť neúspechom. *(I najlepšia hra môže sklamať, s tým skúsený animátor tak trochu aj ráta. Zvlášť, keď skúša niečo nové. Ne-*

smie mu to však pokaziť náladu. I z chýb sa človek učí. Len musí vedieť, v čom urobil chybu. Preto je také dôležité hodnotenie hry.)

10. Nebojte sa opakovať osvedčené hry. (V príručkách nájdete stovky zaujímavých hier, na každý výlet môžete priniesť nové, nikdy nevyčerpáte ich zásobu. A predsa by takýto postup nebol rozumný. K dobrým hrám by sme sa mali občas aj vrátiť už aj preto, že si ich až neskôr lepšie vychutnáme. Každá skupina by si mala postupne vytvoriť svoj vlastný „zlatý poklad hier“.)

3.1 PRÍPRAVA TÁBORA

Medzi veľmi dôležité podmienky pre správne zabezpečenie tábora patrí aj zbierka zákonov (vyhláška) Ministerstva zdravotníctva SR z 15. augusta 2007, ktorá sa dotýka organizovania zotavovacích pobytov. Je treba pripomenúť, že tak ako ostatné vyhlášky a predpisy podliehajú novelizácii, tak aj tento dokument (Z.z. 355/2007 a 526/2007) nie je stály a jeho platnosť (aktuálnosť) je treba pred prípravou tábora overiť. Nižšie uvedené predpisy a požiadavky predstavujú základnú štruktúru predmetného dokumentu Ministerstva zdravotníctva SR, s ktorou sa má animátor či organizátor podujatia oboznámiť v jej celkovej podobe.

3.1.1 Zotavovací pobyt – príprava a úlohy

Je organizovaný pobyt najmenej piatich detí a mládeže do 18 rokov. Je to pobyt na čas dlhší ako štyri dni, ktorého účelom je: rekreácia detí a mládeže, posilnenie ich zdravia, zvýšenie ich telesnej zdatnosti. Zotavovací pobyt sa realizuje na základe legislatívnych nariadení SR, určujúcich podmienky na konanie takéhoto pobytu:

- **Zákon MZ SR č. 355/2007 Z.z.** o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (podmienky na konanie zotavovacieho podujatia ustanovuje § 25);
- **Vyhláška MZ SR č. 526/2007 Z.z.**, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na zotavovacie podujatia (ďalej len Vyhláška č.526/2007 Z.z.).

Z predmetných zákonov vyvstáva tiež splniť povinnosti fyzickej osoby – podnikateľa alebo právnickej osoby („organizátora“), ktorí organizujú zotavovacie podujatie. Ide o tieto skutočnosti:

1. Požiadat' písomne najmenej 30 dní pred začiatkom konania zotavovacieho podujatia regionálny úrad verejného zdravotníctva, príslušný podľa miesta konania zotavovacieho podujatia, o posúdenie zotavovacieho podujatia.

Náležitosti žiadosti :

- meno, priezvisko, adresa, resp. obchod. meno a sídlo, identifikačné číslo, telefónne číslo organizátora,
 - druh, termín a miesto konania podujatia,
 - počet detí a osôb pracujúcich na zotavovacom podujatí v jednotlivých turnusoch,
 - spôsob zásobovania pitnou vodou,
 - spôsob stravovania,
 - spôsob nakladania s odpadom,
 - dátum vyhotovenia písomnej žiadosti o posúdenie zotavovacieho podujatia, odtlačok pečiatky a podpis organizátora,
 - účel zotavovacieho podujatia, resp. program podujatia.
2. Organizovať zotavovacie podujatie tak, aby plnilo výchovné poslanie a posilňovalo zdravie detí a pri jeho organizovaní prihliadať na vek a zdravotný stav detí a charakter zotavovacieho podujatia.
 3. Zabezpečiť, aby sa podujatie uskutočnilo len v zariadeniach, ktoré spĺňajú požiadavky na umiestnenie, funkčné členenie, priestorové usporiadanie, ubytovanie, stravovanie a na prevádzku zariadení pre zotavovacie podujatia.
 4. Zabezpečiť, aby dieťa zúčastnené na podujatí spĺňalo požiadavky zdravotnej spôsobilosti.
 5. Zabezpečiť, aby na podujatí pracovali iba osoby zdravotne spôsobilé a odborne spôsobilé.
 6. Dodržiavať denný režim, ktorý zohľadňuje vek a zdravotný stav dieťaťa.
 7. Zabezpečiť stravovanie detí s prihliadnutím na ich vek, zdravotný stav a fyzickú záťaž, a aby podávaná strava bola zdravotne neškodná a výživovo hodnotná.
 8. Zabezpečiť zdravotnú starostlivosť na podujatí odborne spôsobilými osobami „zdravotník“, najmenej jednou na 130 detí.
 9. Zabezpečiť lekárničku prvej pomoci (bližšie o obsahu lekárničky v časti *Príručná lekárnička na výlety a cesty* - nižšie).

10. Zabezpečiť starostlivosť lekára dostupného z miesta konania podujatia a písomne mu oznámiť miesto a čas konania podujatia.
11. Zabezpečiť poučenie osôb na podujatí o predchádzaní ochoreniam a iným poruchám zdravia, ak takéto poučenie doposiaľ neabsolvovali.
12. Informovať zástupcu dieťaťa o ochorení alebo inej poruche zdravia dieťaťa na podujatí a o prípadnom kontakte s prenosným ochorením.
13. Viest' dokumentáciu o zotavovacom podujatí a uchovávať ju šesť mesiacov od skončenia zotavovacieho podujatia.

Na zotavovacom podujatí sa môže zúčastniť dieťa, ktoré spĺňa tieto podmienky:

- je zdravotne spôsobilé na pobyt v kolektíve,
- neprejavuje príznaky akútneho ochorenia,
- nemá nariadené karanténne opatrenie alebo počas predchádzajúcich 14 dní pred odchodom na zotavovacie podujatie neprišlo do kontaktu s osobou chorou na prenosné ochorenie, alebo s osobou podozrivou z nákazy prenosným ochorením,
- predloží potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti: v súlade s § 4 ods. 2 Vyhlášky č. 526/2007 Z.z. vydá rodičovi (zákonnému zástupcovi) lekár všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast, najskôr jeden mesiac pred začiatkom zotavovacieho podujatia, ak dieťa užíva lieky alebo si jeho zdravotný stav vyžaduje obmedzenia záťaže, uvedie tieto skutočnosti v potvrdení,
- zákonný zástupca dieťaťa predloží organizátorovi alebo vysielajúcemu školskému zariadeniu potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti dieťaťa a vyhlásenie o zdravotnom stave dieťaťa pred nástupom na zotavovaciu akciu nie staršie ako jeden deň.

Iné zabezpečenia:

- *Zdravotník* - odborne spôsobilá osoba, ktorá získala odbornú spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností lekára, sestry, pôrodnej asistentky alebo zdravotníckeho záchranára podľa osobitného predpisu.
- *Denný režim* – organizátor určí čas na spánok, na osobnú hygienu, na stravovanie a na ostatné aktivity s prihliadnutím na vek a zdravotný stav detí.

- *Stravovanie* – denná strava sa podáva podľa jedálneho lístka (zostavený s prihliadnutím na vek, zdravotný stav a fyzickú záťaž): musí pozostávať z raňajok, desiatej, obeda, olovrantu a večere. Interval medzi jednotlivými jedlami môže byť najviac tri hodiny. Nápoje musia byť zabezpečené po celý deň.
- *Hygiena* - Počas podujatia musí byť zabezpečené denné upratovanie všetkých priestorov a dezinfekcia zariadení na osobnú hygienu.

Dokumentácia zotavovacieho podujatia obsahuje:

- zoznam detí zúčastnených na podujatí
- zoznam osôb pracujúcich na podujatí
- prihlášky detí na podujatie
- vyhlásenie zákonných zástupcov
- zdravotnícky denník

Ďalšie požiadavky na zotavovacie podujatia sú ustanovené v § 25 zák. MZ SR č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Vyhláske MZ SR č. 526/2007 Z.z. , ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na zotavovacie podujatia.

3.1.2 Príručná lekárnica na výlety a cesty

Jedno známe príslovie hovorí o tom, že nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch. Niekedy to býva i pravdivé a náhla príhoda môže pokojne prekvapiť každého, kto sa v prírode pohybuje či pracuje. Celkom nepochybne sú to i učitelia, animátori, ktorí časť svojej práce často vykonávajú práve mimo priameho dosahu na okamžitú prvú pomoc alebo domácu lekárniku. Na takúto udalosť je potrebné byť vždy pripravený a pri svojich aktivitách mať pri sebe zopár dôležitých vecí k záchrane zdravia a života vôbec.

Lekárničky môžu vyzerat' rôzne a svojím obsahom sa budú líšiť, ale základ by mohol byť približne rovnaký. Pokiaľ uvažujeme o nejakom štandardnom vybavení, aby sme so sebou nenosili na jednoduchový výlet či aktivitu polovicu lekárne a napriek tomu boli pripravení na okamžité poskytnutie prvej pomoci, mal by byť obsah lekárnice približne podľa tohto zoznamu:

- letáček, aplikácia so zásadami prvej pomoci (ak je človek v stiesnenej situácii, môže pomôcť)
- gumové rukavice, jednorázové (človek nikdy nevie, koho bude ošetrovať a krvou prenosných ochorení je veľké množstvo)

- rúška PVC na dýchanie z úst do úst 20x20 cm
- Esmarchovo ovínadlo – škrtidlo (malý kotúčik gumy môže zachrániť pred vykrvácáním) - Pozor! Prikladáme len na nevyhnutný čas, najviac v dĺžke 1 hodiny, ak je potrebné dlhšie do príchodu profesionálov, na chvíľu uvoľníme a naložíme opäť
- sterilné hydrofilové ovínadlá 10 cm x 5m
- krycí obvaz, hotový, obojstranný, sterilný (na prekrytie väčších rán a tlakový obvaz na zastavenie žilového krvácania)
- sterilný vankúšik na krytie oka s ovínadlom
- dezinfekčný roztok na výplachy (Betadine- nepoužívať u osôb alergických na jód, Peroxid vodíka, Dettol)
- trojrohé šatky, elastické ovínadlá 8 cm x 4 m (na ošetrovanie zápästia a vytknutého členka) , zatváracie špendlíky
- univerzálne tvarovacie dlahy (Boston sprint)
- nožnice, pinzeta
- gáza, vata
- hotový obvaz na popáleniny
- náplaste rôznych veľkostí (aj sterilné)
- náplast' na kurie oká Urgo (je nepovinná, ale môže riešiť veľkú nepríjemnosť)
- gél Psilo balsam alebo Fenistil (na rýchle ošetrovanie po uštipnutí, na slnkom podráždenú kožu), chladí, ale nesmie sa nanášať na otvorené rany
- lieky tlmiace bolesť a horúčku (Paracetamol - pri horúčke nad 37,5, Ibuprofen, Ataralgin)
- lieky tlmiace alergické reakcie (Dithiaden, Fenistil, Zyrtec, Cetirizín)
- lieky na liečbu tráviacich ťažkostí v zmysle hnačky (Carbotox, Endiex, Loperamid, Smecta), nepodávať jedlo, ale veľa tekutín(môžu byť minerálky bez bubliniek)
- prípravky na obnovu črevnej flóry (Hylak kvapky, Biopron kapsuly)
- izotermickú fóliu 200 x 140 cm (vhodná aj ako núdzová prikrývka, izolačná podložka)
- špeciálne klieštiky na vyberanie kliešťa, prípadne kartičku (na rozdiel od pinzety sa s týmto pracuje jednoduchšie a efektívnejšie)
- rýchla dezinfekcia na ruky bez použitia vody a mydla (Virostop gél, Isolda gél, Sanytol gél na ruky)
- jednorázové rúška (v prípade nutnosti pohybu okolo a ošetrovania chorého s respiračným ochorením)

Toto všetko by malo byť uložené v nepremokavom obale. Ak sa v prípade potreby niečo použije, je potrebné to pri kontrolovaní obsahu doplniť. Lekárničku spravidla kontrolujeme pred každým potenciálnym použitím a tiež minimálne raz ročne z hľadiska expirácie (doby použiteľnosti, či sterility) materiálového a liekového obsahu. Expiráciu môžeme mať na obaloch výraznejšie označenú (pri názve lieku s veľkým písmom).

Pokiaľ sa predpokladá dlhšia cesta doma či v zahraničí, alebo dlhodobý pobyt, je vhodné obsah lekárničky skonzultovať aj s lekárom. Najmä *ak vieme, že v skupine máme chronicky (dlhodobo) chorého, liečeného účastníka, ktorý je v trvalej lekárskej starostlivosti, prípadne dlhodobo užíva nejaký druh liekov.*

V lekárničke potrebujeme: lieky podľa predpisu lekára v dostatočnom množstve (má ich u seba alebo ich prevezme zodpovedná osoba). Niekedy je dôležité (najmä pri cestách do zahraničia) zaistiť si aj očkovania podľa potreby.

Z hľadiska dlhodobého pobytu či *pobytu v zahraničí* je možné lekárničku doplniť:

- liekmi na ošetrovanie očí (Ophtalmo- Septonex kvapky a masť, Ophtalmo Azulén masť, Ophtal roztok, Ecolav roztok - na výplach oka po vniknutí cudzieho telesa, pri poleptaní)
- liekmi proti plesňovým ochoreniam (Canesten creme)
- liekmi proti kinetóze- cestovnému zvracaniu (Kinedryl, Degan, Torecan)
- liekmi na podporu trávenia (Orenzym, Pancreolan forte)
- antibiotikami (sú iba na lekárske predpis!)
- liekmi na riedenie hlienov a uľahčenie vykašliavania (Ambrobene, Mucosolvan, Bromhexin), okrem liekov užívať veľa tekutín
- dermálnou masťou na urýchlenie hojenia na odreniny, popraskané pery a herpes simplex na perách (Calcium panthotenicum)
- prostriedkami na dezinfekciu vody (Sanosil, Micropur Forte MF 1T)
- repelentnými a insekticídnymi prípravkami na odpudzovanie a ničenie hmyzu
- ďalšie vybavenie: digitálny teplomer, tyčinka na pery, opaľovacie krémy s UV filtrom nad 30+, prostriedky na ošetrovanie pokožky po nadmernom slnení, píšťalka atď.)

Lekárnička, nech nie je pre nás luxusom alebo záťažou, pretože často prináša veľký úžitok. Majme vždy na pamäti, že každý zo skupiny je potenci-

álnym užívateľom a preto i prenos tejto tak dôležitej pomôcky môže byť naplánovaný medzi všetkých členov skupinky. (Spracovanie textu: PhDr. Zuza-na Džborová).

3.2 PRÍPRAVA PROGRAMU

Pri navrhovaní programu pre skupinu treba dbať aj na oddych, zábavu i po- učenie. To predpokladá pripraviť pestrý, zaujímavý a prítiažlivý program, v rámci ktorého sa pri druhej zábave aj niečo naučia.

Pri spracúvaní programu treba brať do úvahy :

- priestorové možnosti,
- materiálne vybavenie,
- zloženie skupiny.

Aké hry vybrať? Hra by mala byť zaujímavá, vtipná a napínavá. Treba ju naplánovať vo vhodnom čase a na vhodnom mieste. Predovšetkým však musí byť primeraná hráčskej skúsenosti účastníkov, ako aj primeraná du- ševnému rozhladu a telesnej zdatnosti skupiny. Správny výber je osobitne dôležitý pri deťoch.

Mladšie deti dostávajú prostredníctvom hry prvé lekcie z výchovy ku ko- lektívnej spolupráci. Pravidlá hry im treba vysvetliť jednoducho, najlepšie názorne. Pri hrách, v ktorých dieťa vystupuje individuálne, treba menší po- čet účastníkov, aby každé dieťa malo pocit, že sa môže vždy aktívne zapojiť do hry lebo inak stratí o ňu záujem. Pohybové hry vzhľadom na fyzickú zdat- nosť mladších detí treba hrať s krátkymi časovými prestávkami.

Staršie deti sú náruživí hráči, ktorí majú radi napätie, súťaživosť a smiech, čo často vedie k nedisciplinovanosti. Deťom tejto vekovej skupiny stačí k hre jednoduchá inštrukcia. Uprednostňujú najmä pohybové hry, ale obľubujú aj hry, ktoré vyžadujú logické myslenie. Možno pre ne vyberať aj hry, ktorých sa môže zúčastniť i väčší počet hráčov. Pri výbere hier možno uprednostňovať tie, ktoré vyžadujú väčšie individuálne zručnosti, viac psy- chických i fyzických schopností a rýchlejšie myslenie. Fyzická zdatnosť do- voľuje hrať pohybové hry v dlhšom časovom intervale. Obľúbené sú najmä súťaživé hry družstiev.

Každé podujatie pripravujeme s určitým cieľom. Chceme ním niečo za- čať, rozvíjať vzťahy, posilňovať či budovať, alebo sa len zabaviť. Pri výbere programu pre deti, mládež, ale aj dospelých je dôležité uvedomovať si, čo danou aktivitou sledujeme. V literatúre i na internete môžeme nájsť množ-

stvo hier, ktoré môžu byť pokladom pre animátora. Cieľom nie je zakaždým vyberať nové hry, ale dobre je občas aj „prekvapiť“ s originálnou zábavou, ktorá môže dať skupine nový impulz. Treba aj sledovať, aká je skupina, aká môže byť fyzická či psychická náročnosť hry.

Pri plánovaní podujatí by sme si mali dať pozor na správne rozloženie psychickej a fyzickej náročnosti. Treba si ustriehnuť, aby sme medzi fyzicky náročné aktivity zaradili relax alebo hry iného druhu. Program nie je vhodné začínať ani končiť priveľmi náročnými aktivitami – najmä tými s psychickým zameraním. Taktiež je nevyhnutné, aby sme brali do úvahy fyzické sily účastníkov (nemôžeme pripraviť deťom hru, na ktorú nemajú dost síl, hra musí byť primeraná veku). Pri psychických aktivitách je dôležitý dostatočný priestor na vstrebanie informácií a tiež spätná väzba.

Úloha animátora pri hre

Animátor si musí uvedomiť, že aj keď sa hry aktívne zúčastňuje, preňho nie je hrou, ale službou. Preto nevyberá hry podľa svojich záujmov, ale podľa záujmov a potrieb účastníkov. Pri hre má možnosť spoznávať druhých, čo sa v nich ukrýva, aby takto mohol pomáhať rozvíjať ich dobré vlastnosti a pre-máhať zlé. Po skončení hry animátor spoločne zhodnotí hru, pochváli víťazov a ich súperov a taktne upozorní na priestupky proti pravidlám hry.

3.2.1 Program v teréne

Turistika

Pohyb a pobyt v prírode prináša deťom a mládeži nielen krásne zážitky, ale aj nezabudnuteľné chvíľky. Prírodu pokladáme za najkrajšiu, najdokonalejšiu a najzdravšiu telocvičňu, lebo v nej na zdravom vzduchu a v krásnom prostredí môžeme uskutočňovať všetky druhy športov a nespočetné množstvo hier. Jednou z možností je aj *turistika*. Turistika má nielen zdravotný a telovýchovný význam, ale rozvíja v mladom človeku aj odbornotechnické vedomosti – napríklad pri táborení, príprave na vychádzku alebo túru, výzbroje a výstroja, pri orientácii v teréne podľa mapy a buzoly, pri varení v prírode či príprave táborových ohňov. Toto všetko mladého človeka priťahuje, zvyšuje jeho samostatnosť, odvahu, sebestačnosť, zmysel pre účelnosť. Pri turistike poznávajú deti krásy našej vlasti, jej nádhernú prírodu a iné bohatstvá, jej históriu i súčasnosť. Rozoznávame tri základné obsahové zložky turistiky:

- vlastivedná kultúrno-poznávacia činnosť - poznanie miesta so zameraním na súčasnosť a históriu, poznávanie a ochrana prírody, nadobudanie kultúrnych a estetických poznatkov;
- získavanie odbornotechnických znalostí: orientácia a základy topografie, zdravotná a prvá pomoc, táborenie, varenie a stravovanie v prírode, uzlovanie a práca s lanom, príprava a údržba vybavenia, pravidlá cestnej premávky, účasť na príprave a vedení turistických akcií;
- pohybová činnosť: aktívny telesný pohyb, telesné cvičenia, hry v prírode, fyzická práca spojená s pohybom v prírode či budovanie tábora a zabezpečovanie prevádzky tábora.

Večerné hry v prírode

Večerné a nočné hry v teréne a vôbec pobyt v prírode v tme vyvolávajú v deťoch zvláštne a neopakovateľné pocity. Väčšina sa viac alebo menej bojí tmy, či už v dôsledku nesprávnej rodinnej výchovy, alebo sledovania nevhodných filmov a pod. Večernými a nočnými hrami v prírode chceme dosiahnuť, aby deti prekonalí strach z tmy, aby si uvedomili, že im nehrozí žiadne nebezpečenstvo.

Tajomné prostredie noci prispieva k tomu, že nočné hry nesú v sebe väčší prvok romantiky ako hry cez deň. Tým, že sa deti usilujú prekonať strach, učia sa sebaovládaniu.

Pobyt v teréne za tmy vyžaduje od detí oveľa väčšiu sústredenosť ako cez deň. Napríklad už samotná chôdza alebo orientácia je ťažšia. Pri hrách si treba uvedomiť, že v nočnom tichu aj nepatrný zvuk počuť veľmi dobre, preto každý sa musí pohybovať v teréne veľmi ticho.

Pri organizovaní večerných a nočných hier musí mať animátor na zreteli predovšetkým bezpečnosť detí. Preto vyberá priestor na hru už cez deň, čo mu umožní odstrániť z terénu nežiaduce predmety (napr. sklo a pod.), ktoré by mohli deti poraniť. Zreteľne ho vyznačí a organizačne zabezpečí jeho stráženie, aby sa zabránilo prípadnému zablúdeniu detí.

Táborový oheň

Táborový oheň je pre deti veľkou atrakciou, na ktorú sa veľmi tešia. Aby sa toto podujatie podarilo, je treba pamätať na niektoré dôležité úlohy, ako napr.:

- Vybrať vhodné miesto – oheň zakladať na miestach na to osobitne vyhradených.

- Drevo na táborový oheň treba pripraviť cez deň (suché z vyvrátených, zlomených alebo iným spôsobom znehodnotených stromov).
- Miesto, kde sme pílili a rúbali drevo, musí ostať v poriadku a má byť primerane vyčistené.
- Ak treba ohnisko pripraviť, musí sa po celom obvode obložiť kameňmi, aby sa oheň nemohol rozšíriť.
- Pamätať na dôkladné uhasenie táboriska.

Pri ohni je vhodné zvoliť debatu na vhodnú tému, ktorú si deti dobre zapamätajú. Animátor musí dbať, aby sa do rozhovoru zapojili všetci, aby neboli niektorí jednotlivci, ktorí si chcú presadiť iba svoje.

3.2.2 Bezpečnosť pri hrách

Animátor musí urobiť všetko pre to, aby vylúčil nebezpečenstvo úrazu, alebo aby ho aspoň znížil na čo najmenšiu mieru. Pomôcť môžu pravidlá, ktoré treba dodržať:

1. Prv, než začnete hrať hru v neznámom priestore, prezrite si ho a odstráňte z neho všetky nebezpečné veci – črepiny, drôty, plechovky, na lúke i ostré kamene a trňové vetvy.
2. Nikdy nehrajte terénnu hru na frekventovaných miestach, kde prechádzajú autá alebo vlaky.
3. K loptovým hrám na lúke môže nastúpiť iba ten, kto má na nohách ľahkú športovú obuv, trampky alebo tenisky. Topánky zásadne nepovoľujte.
4. Bojové hry hrať výlučne na mäkkej lúke. Hráči musia byť bosí, nesmú mať prstene, hodinky, náramky, retiazky.
5. Zvolanie „pusť“ pri bojových hrách znamená, že sa hráč dostal do nebezpečnej situácie. Súper, ktorý ho drží, musí okamžite uvoľniť zovretie. Ak ohrozený hráč nemôže hovoriť, udrie dvakrát rýchle za sebou dlaňou súpera alebo do zeme, čo znamená to isté, ako príkaz : „Pusť !“
6. Terénne hry nehrajte tam, kde sú nebezpečné skalné steny. Hráčom výslovne zakážete liezť na skaly.
7. Pri hrách s náradím, ktoré môže spôsobiť zranenie, nesmie byť nikto pred čiarou, odkiaľ sa hádže alebo strieľa. Platí to pre lukostrelecké hry, hry s kameňmi a pod. Po náradie si idú všetci spolu na pokyn vedúceho alebo rozhodcu.

8. Šiškové vojny sú zakázané. Ako strelivo užívajte handrové alebo papierové gule. V zime bojujte len ľahko stlačenými snehovými guľami, takzvané ľadovky môžu spôsobiť ťažké zranenie. I pri bitke s mäkkými snehovými guľami majú mať hráči na očiach lyžiarske okuliare (stačí tie najobyčajnejšie, najľahšie – ale nie sklenené).
9. Hry vo vode môže viesť iba skúsený plavec, ktorý vie zachraňovať topiacich sa. Rozdeľte pri nich hráčov vždy do dvojíc, v ktorých sa jeden drží stále v blízkosti druhého. Títo partneri sa navzájom strážia a v prípade zmiznutia svojho druhu to okamžite hlásia.
10. Noste so sebou vždy malú lekárničku, v ktorej by nemali chýbať obväzy a dezinfekcia.

3.3 VÝBER, PLÁNOVANIE A SCENÁR AKTIVÍT

Voľný čas existoval v dejinách dlhý čas bez toho, aby sme ho pociťovali ako problém. 20. a 21. storočie svojím rozvojom techniky, narastajúcimi príjmami, rozvojom miest, mobilitou a rastom vzdelanosti priniesli nárast voľného času. Oproti ľuďom zo začiatku 19. storočia máme dnes viac ako dvojnásobné množstvo voľného času, a preto si čoraz častejšie kladieme otázky: Čo budeme robiť vo voľnom čase? Čím zamestnáme naše deti? Čo im ponúkame? Kde pôjdeme?

Pod animáciu môžeme zahrnúť rozmanité činnosti, ktoré sa vytvárajú s cieľom obohatiť, spestriť voľný čas, vedú k zábave, k hrám, k veselosti, k nenútenému poznávaniu a rozširovaniu rozhľadu, k telesnému pohybu, k zdravému životnému štýlu. Úlohou animácie je zorganizovať voľný čas, povzbudiť k činnosti, zintenzívniť zážitok človeka z vlastnej aktivity a kontaktov medzi ľuďmi.

Animácia je podnet, výzva. Ten, koho výzvou oslovujeme, má na výber dve možnosti. Buď našu ponuku prijme, alebo nie. Našu ponuku prijme vtedy, keď sa dotkne jeho potreby, niečoho, čo ho zaujíma.

Etapy plánovania animačných aktivít

Plánovanie animačných aktivít vo voľnom čase prebieha v troch etapách:

V prvej etape, ktorá má názov *Mapovanie a zvažovanie možností*, animátor posudzuje východiskovú situáciu, hodnotí tieto činitele – miesto, čas, spolupracovníkov, materiál, financie, hostí.

V druhej etape s názvom *Definícia cieľov* má animátor potrebné informácie, na základe ktorých môže sformulovať hlavné myšlienky, ciele aktivít, ktoré chce realizovať. Súčasťou druhej etapy je aj zostavenie plánu podujatí, t. j. rozvrhnutie činností na zvolené časové obdobie.

Tretia etapa nesie názov *Stanovenie prostriedkov a postupov*. V nej sa završuje proces plánovania vypracovaním podrobných scenárov jednotlivých podujatí. Scenár je podrobný opis a rozpis jedného konkrétneho podujatia.

Scenár tvorby animačných aktivít

1. Názov programu.
2. Charakteristika – cieľ programu, očakávané účinky, zaradenie do animačnej oblasti.
3. Adresát – predpokladaný počet účastníkov, vek.
4. Zaujímavosti – vyšpecifikovať zvláštnosť, atrakciu a príťažlivosť programu.
5. Čas – potrebný na prípravu a predpokladaný čas trvania celého podujatia.
6. Miesto – určiť miesto konania podujatia, dôvody výberu, požiadavky na úpravu miesta.
7. Informácie – kedy, koho a ako informovať.
8. Technické zabezpečenie – potrebný materiál, personál, financie.
9. Alternatívy – náhradný program v prípade napr. nepriaznivého počasia.
10. Zoradenie bodov programu – časová postupnosť činností a programu.

(Zdroj: www.skolskyportal.sk)

3.3.1 Súťaže

Zo skúseností vieme, že ako každá hra obsahuje v sebe prvok súťaživosti, každá súťaž je aj hrou, v ktorej chce účastník vyhrať, dokázať, že je lepší ako súper. Záujem detí o súťaženie možno podnecovať organizovaním rozličných súťaží, a to nielen v priebehu dňa, ale aj v rámci večerného programu.

Súťaže by mali byť svojím zameraním veľmi rôznorodé, aby v nich deti prejavili svoju inteligenciu, vedomosti, pohotovosť, odvahu i pohybové schopnosti. Pri ich výbere musíme vždy zohľadniť vekovú skupinu, pre ktorú sú určené.

Skutočnosť, že tieto súťaže sa konajú v príjemnej atmosfére, plnej ná-
pätia a radosti, spôsobuje, že deti sa ľahko zbavujú trémy pred vystúpením
a formou hry si prehľbujú, prípadne získavajú nové vedomosti.

Pri organizovaní každej súťaže musíme vopred určiť kritériá hodnote-
nia a oboznámiť s nimi účastníkov súťaže, teda napr. či sa bude súťažiť jed-
notlivo alebo v rámci družstiev, zloženie poroty, prípadne koľko a akých cien
sa udelí.

Každú súťaž je potrebné vyhodnotiť hneď v priebehu dňa, pretože súťaž
stráca na zaujímavosti. Hodnotenie má byť objektívne. Ak sa nevieme roz-
hodnúť jednoznačne, radšej odmeňme dvoch súťažiacich, aby sa nikto necítil
ukrivený.

Animátori musia pri všetkých súťažiach dbať na to, aby súťaživosť ne-
viedla k nezdravej rivalite medzi deťmi či skupinami, ale naopak, aby aj po-
čas nich vládla priateľská atmosféra. Treba im ustavične zdôrazňovať, že nie
je dôležité zvíťaziť za každú cenu, ale vždy čestným spôsobom.

3.3.2 Kvízy

Túto formu súťaženia využívame predovšetkým s cieľom upevniť a rozšíriť
vedomosti detí. Obsahom kvízov môžu byť otázky zahŕňajúce učivo školy,
rôzne zručnosti, geografické zvláštnosti okolia a primerané otázky z rozlič-
ných oblastí života. Kvízové otázky pripravujú animátori alebo aj samé deti.

Otázky môžu byť formulované tak, že:

- treba na ne odpovedať slovami: *áno* alebo *nie*; (napr.: Je Praha hlav-
ným mestom Poľska?),
- pri nich uvedú rôzne odpovede, z ktorých iba jedna je správna;
(napr. Hlavné mesto Kuby je: a) Veľký Šariš, b) Havana, c) Helsinky,
d) Honolulu),
- súťažiaci má určiť najlepšiu, najsprávnejšiu či najvtipnejšiu odpoveď.

Pri príprave otázok musia ich tvorcovia dbať na to, ktorej vekovej skupi-
ne detí sú určené a podľa toho voliť druh odpovedí a stupeň ich obtiažnosti.
Ďalším dôležitým kritériom pri príprave otázok je ich formulácia. Musí byť
vecná a zrozumiteľná.

Kvízy možno zaradiť do programu aj dlhodobo a deti môžu súťažiť napr.
v kvízovej lige počas celého roka (napr.: kvíz Poznaj svoju vlasť – každý me-
siac vybrať inú oblasť).

Pri realizácii kvízových programov je veľmi dôležité zveriť úlohu konferenciára tomu, kto vie pohotovo a vtipne reagovať aj na neočakávanú situáciu. Otázky sa môžu klásť ústne alebo písomne, môžu byť vložené do obálky a súťažiaci si ich ťahajú. Kvízovú súťaž možno organizovať ako súťaž jednotlivcov i ako súťaž družstiev (prípadne celých skupín).

So spôsobom hodnotenia (bodovania) musia byť všetci súťažiaci oboznámení ešte pred začiatkom kvízu, aby nedochádzalo ku konfrontácii zo strán súťažiacich a hodnotiacich.

Na záver kvíz vyhodnotíme (môžeme hodnotiť aj priebežne) a vyhlásime výsledky. Je vhodné, aby animátor pamätal, že motivácia vo forme malej odmeny tu má svoj dôležitý priestor.

3.3.3 Univerziáda a táborová olympiáda

Veľa voľnočasových aktivít sa realizuje v prekrásnom prostredí našich hôr, a tak prevažná časť programu je zameraná na turistiku.

Významnou zložkou turistiky sú odbornotechnické vedomosti, ktoré zahŕňajú základy topografie a orientácie, táborenia, poznatky o nebezpečenstve pri pobyte v prírode, o hygiene a prvej pomoci. Mnohé odbornotechnické vedomosti získali deti v škole alebo v rodine. Na to, aby výchovní pracovníci zistili, do akej miery sa im podarilo splniť tento zámer, a aby deti získali obraz o svojich vedomostiach z tejto oblasti, môže byť univerziáda.

Príťažlivý obsah a súťaživá forma robia toto podujatie veľmi zaujímavým a u detí obľúbeným. Tábornícku univerziádu je vhodné zaradiť do večerného programu v poslednej tretine pobytu v tábore.

Konkrétny obsah univerziády možno zvoliť primerane k prostrediu tábora a činnosti v oblasti turistiky a iných zameraní. Táborové turnaje, ktoré pôsobia formou univerziády, sa vyhlasujú v jednej alebo viacerých športových disciplínach. Podľa ich charakteru sa na nich zúčastňujú jednotlivci alebo kolektívy.

Táborová olympiáda – v poslednom týždni táborového pobytu môžeme zorganizovať táborovú olympiádu. Je to dobrá príležitosť, ako preveriť účinnosť doterajšej športovej činnosti jej merateľnými výsledkami. Táborová olympiáda nadväzuje na predchádzajúce súťaže v jednotlivých disciplínach, je akýmsi vyvrcholením pretekov v atletike, plávaní a v ďalších športových odvetviach. Okrem toho pri cieľavedomej príprave môže byť táto športová súťaž i dobrým podnetom na zvýšenie záujmu o menej príťažlivé športové disciplíny zaradené do programu olympiády.

Táborová olympiáda nemá byť len prehliadkou najlepších, naopak, má byť charakterizovaná snahou o čo najširšie zapojenie detí všetkých vekových skupín. I keď sa bojuje o víťazstvo, hlavné je čestné športové zápolenie všetkých. Preto volíme program olympiády tak, aby mali všetci možnosť aktívne sa na ňom zúčastniť ako pretekári. Olympiáda prebieha zvyčajne po celý čas tábora; má množstvo individuálnych aj kolektívnych disciplín, ktorých každá sa vyhodnocuje osobitne a umiestnenie v nej sa ráta do celkového hodnotenia.

3.3.4 Vystúpenie v programe

Jednou z najcharakteristickejších črt detského veku je hravosť a snaha predvádzať sa. Z toho pramení aj záľuba detí hrať divadlo.

Tábor môže v rámci večerných programov poskytnúť deťom dostatočné množstvo príležitostí na realizáciu ich túžob. Deti si pod dohľadom animátorov môžu pripraviť program. Aktívna činnosť detí spojená s prípravou týchto programov je pre ne nielen zaujímavá a zábavná, ale z výchovného hľadiska aj veľmi významná. Deti sa učia vystupovať na verejnosti (pohybovať sa, vyjadrovať), podporuje a pestuje sa ich fantázia a tvorivosť.

Pri výbere programov treba uprednostňovať vtipné a humorne ladené scény a pokiaľ možno námety čerpať priamo zo života. Deti môžu do nich prispieť aj vlastnou improvizáciou, čo nesporne zvýši ich sebavedomie.

Animátori by mali pri príprave a realizácii týchto predstavení dať príležitosť čo najväčšiemu počtu detí. Nesnažiť sa o to, aby vystúpenia mali „úroveň“ a obsadzovať len tých najschopnejších. Hlavným cieľom tejto činnosti je umožniť deťom, aby si zahrali a objavovali v sebe nové schopnosti.

3.4 PRÍLEŽITOSTNÉ ANIMÁTORSKÉ AKTIVITY

Pedagogický slovník definuje animáciu ako výchovnú metódu, ktorá je založená na nedirektívnych a akčných metódach, ktoré povzbudzujú animovaného k hľadaniu vlastnej životnej cesty a schopnostiam uplatniť svoju slobodu a autonómiu. Ak hovoríme o animácii v kresťanskom duchu, ide o také metódy, ktoré v človekovi evokujú návyk vnímania, prijímania a konania takých skutkov, ktoré sú v súlade s Božou vôľou. V oboch prípadoch animácie sa kladie dôraz na otvorenosť výchovnej situácie, dobrovoľnosť, možnosti voľby, priestor pre iniciatívu vychovávaných.

Stručne by sme mohli povedať, že príležitostné animátorské aktivity a v nich výchovná animácia si kladú za cieľ vytvoriť mladým ľuďom zaujímavú ponuku konštrukčných činností, že rôzne formy protispoločenského jednaní samé stratia svoju príťažlivosť a to bez moralizovania a zakazovania. Nasledujúca časť sa pokúsi poukázať aspoň na niektoré konkrétne príležitostné aktivity, ktorých cieľom je napomáhať pri formovaní osobnosti.

3.4.1 Aktivita pre skúmanie hodnôt

Názov aktivity: Priblíženie hodnoty „rešpekt“

Vek: 6 +

Pomôcky: žiadne

Popis aktivity:

1. Animátor danú tému jednoducho a zrozumiteľne vymedzí otázkou:
Čo je to rešpekt?
 - Prejaviť ohľad a priaznivé hodnotenie niekoho alebo niečoho iného.
 - Prejaviť úctu a česť.
 - Ide o rešpekt k svojej vlastnej osobe, k právam a dôstojnosti všetkých ostatných osôb a rešpektovanie prostredia, ktoré nás obklopuje.
 - Rešpekt nás ochraňuje pred porušovaním toho, čo by sme si mali vážiť.
2. Vysvetlí, prečo je daná hodnota dôležitá (2-3 vetami).
 - Veľa hodnôt posilňuje našu ľudskú dôstojnosť.
 - Život, v ktorom sú jasné hodnoty, vedie k cnostnému životu.
3. Uvedie primerané príklady (konkrétne veku, najlepšie z prostredia formovaných – škola, rodina, priatelia a pod.), kedy je rešpekt dôležitý.
4. Uvedie opis toho, ako sa správa dieťa a dospelý, rešpektujúci iných.
 - Používa slová: nech sa páči, ďakujem, prosím, prepáč...
 - Má trpezlivosť k vlastným chybám a k chybám iných.
 - Diskutuje s inými o tom, čo je správne a čo nie.
 - Je k iným zdvorilý.
5. Uvedie citáty, ktoré danú hodnotu približujú a vyzdvihujú.
 - *Všetko, čo chcete, aby ľudia robili vám, robte aj vy im (Mt 7,12).*
 - *Nesúďte, aby ste neboli súdení. Lebo ako budete súdiť vy, tak budú súdiť aj vás, a akou mierou budete merať vy, takou sa nameria aj vám (Mt 7,1-2).*

- *Robte, čo je dobré, a nestihne vás nijaké zlo* (Tob 12,7b).

6. Uved'te príklad osobností, ktoré v súlade s danou hodnotou konali a zdôvodnite prečo.

Poznámka: Pri aktivite je vhodné, aby sa dodržiavala interakcia a deti tak vyjadrili svoje názory, myšlienky, postrehy, vedomosti a skúsenosti. V závere nasleduje sumarizácia a zhrnutie témy.

(Aktivita je spracovaná podľa Janette Gubricovej)

3.4.2 Aktivity pre vytvorenie zážitku

Názov aktivity: Čo máme spoločné?

Vek: 9+

Pomôcky: papiere a ceruzky

Postup: „Utvorte štvorice alebo päťice. Každá skupinka si sadne dokopy a napíšu zoznam toho, čo majú všetci členovia skupinky spoločné. Môže tam byť napr.: všetci máme sestru, všetci máme plyšovú hračku, všetci máme radi modrú farbu, cez prázdniny chodíme celé rodiny k moru... Máte na to 15 minút. Zvíťazí tím, ktorý bude mať najviac spoločného.“

Pri tejto hre sa ukáže jedinečnosť každého dieťaťa a zároveň to, čo ho spája s ostatnými. Každé dieťa upokojuje to, ak vie, že v mnohých ohľadoch nie je samo. Deti majú možnosť spoločne sa rozprávať. Hra privádza deti k výmene skúseností. Ukážte im, že sa zaujímame o výsledok.

(Zdroj: Skupinové hry pre život 1)

Názov aktivity: Tabuľa skla

Vek: 13+

Pomôcky: lano (môže, ale nemusí byť)

Postup: Hra je vhodnejšia pre väčší počet hráčov (20-30). Vedúci hry oznámi, že teraz všetci spoločne uchopia na zemi ležiaci povraz tak, akoby to bola okrúhla (obdĺžniková) tabuľa skla. Túto „tabuľu skla“ je potrebné opatrne preniesť cez miestnosť a priložiť ju k stene.

Hru môžeme vystupňovať tak, že sa bude hrať aj bez povrazu (zvýši sa príťažlivosť hry). Hra napomáha kooperácii ešte nezohratej skupiny, a preto je vhodné po jej skončení zaradiť otázky typu:

- Bola by sa nám tabuľa skla rozbila, alebo nie?
- Ako sa darila spolupráca?
- Kto prevzal vedenie?
- Od koho závisí úspech hry?

- Ako to šlo tebe?

(Zdroj: Kuchárka pre animátora)

3.4.3 Aktivity k odovzdaniu obsahu

Názov aktivity: Slová v plechovke (ŽIVOT-HODNOTY)

Vek: 15+

Pomôcky: plechovka, papieriky

Postup: Do plechovky, vrečka alebo krabičky nachystáme 20-40 malých lístočkov, na ktorých sú podstatné mená nasledujúceho zamerania: vernosť, vytrvalosť, tichosť, priateľstvo, dobrota, intuícia, tvorivosť, oddanosť, láska, stálosť, úprimnosť, my, nezištnosť, spoločenstvo, pokora, poslušnosť, dôvera, ústretovosť, obetavosť, duša, harmónia, zmysluplnosť, skúsenosť, pomoc, šťastie, náhoda, partner, ja, služba, statočnosť... Plechovku necháme kolovať a každý si poslepiacky vytiahne jeden lístok. Po chvíľke času každý prečíta svoje slovíčko a porozpráva, aký význam má toto slovo pre jeho osobný život a aký význam má pre celú skupinku (spoločenstvo).

(Zdroj: Stretkovnica – Pomôcka pre animátorov malých spoločenstiev detí a mládeže)

Názov aktivity: Všetci spoločne

Vek: od 6+

Pomôcky: krieda na nakreslenie ostrova alebo novinový papier

Postup: „Tu na zemi vidíte malý ostrov (z novinového papiera) a ja by som chcel/a vidieť, koľko detí na neho dokážete umiestniť. Ostrov je skutočne dosť malý, ale ja verím, že sa vám podarí nájsť miesto pre všetkých.“

Hra zbližuje deti všetkých vekových kategórií. Umením je pri nej vyznačiť na podlahe len takú veľkú plochu, aby si deti museli lámať hlavu, ako umiestniť celú skupinu na takú malú plochu. Ak to chcete deťom trochu sťažiť, položte na zem noviny, ktoré nesmú potrhať.

(Zdroj: Skupinové hry pre život 1)

3.5 HRY – TEÓRIA A PRAX

Desatoro zásad dobrého hráča

1. Pozorne počúvaj výklad pravidiel hry.
2. Ak ti niečo ešte nie je jasné, spýtaj sa na to.

3. Do hry sa vlož s chuťou.
4. Svedomite zachovaj pravidlá.
5. Rešpektuj výroky rozhodcu.
6. Nikdy sa nedopuť hrubosti.
7. Pri hre ochotne spolupracuj so svojim družstvom.
8. Pamätaj, že nie je hlavné vyhrať, ale dobre sa zahrať.
9. Statočne prijmi aj prehru.
10. Nerob zo seba supermana.

Hry na zoznamovanie

Ak sa skupina nepozná, je dobré začať hrou, ktorá pomôže navzájom sa spoznávať a takto budovať priateľské vzťahy. K vzájomnému spoznávaní na začiatku môžu veľmi pomôcť aj menovky, ktoré treba pripraviť tak, aby bolo meno dobre čitateľné.

Príprava menovky

Ak skupinka, ktorá sa ešte nepozná, sedí v kruhu, môže si pripraviť menovku na preložený papier, do ktorého zvislo napíše veľkými písmenami svoje meno a potom ku každému písmenu napíše nejakú svoju charakteristiku, napr.:

J-ešitný

U-smievavý

R-acionálny

O-dsunutý

Zoznamovačka „Tik-tak“

Všetci účastníci sedia v kruhu, jeden stojí v prostriedku. Stojaci hráč nečakane ukáže na niekoho prstom a povie „tik“ alebo „tak“. Ak povie „tik“, vyzvaný povie meno svojho suseda, ktorý sedí po jeho pravici, ak „tak“, tak po jeho ľavici. Kto sa pomýli alebo oneskorí, ide do stredu a na jeho miesto si sadne stojací hráč. Hru možno spestriť tak, že vyvolávač môže použiť napr. „tik-tik“, teda vyzvaný má povedať meno druhého suseda sprava.

Zoznamovacia hra - lístky

Každý účastník dostane papier a malý lístok. Na lístok napíše svoje meno a odovzdá ho do krabice. Na papier si každý urobí sieť štvorčekov podľa počtu účastníkov (3x3, 4x4...). Jednotlivci sa začnú predstavovať navzájom vo dvojici a vpíšu si jeho meno do štvorčeka. Nijaké meno sa nesmie napí-

sať dvakrát. Ak je hráčov menej, niektoré políčka ostanú prázdne. Ak viac, na niektorých nezostane miesto. Na záver animátor vyťahuje jednotlivé lístky s menami. Každý, koho lístok sa prečíta, sa predstaví, resp. povie aj niekoľko charakteristík o sebe a všetci si zaškrtnú jeho meno z tabuľky. Prvý, ktorý má vyškrtaný celý riadok, resp. stĺpec, môže získať cenu.

Ja som...

Účastníci sedia v kruhu. Prvý povie svoje meno. Druhý jeho meno zopakuje a pridá svoje. Ďalší zopakuje predchádzajúce a pridá svoje. V ďalšom kole sa k menu pridá nejaká vlastnosť: napr. odkiaľ som, čo mám rád, o čom snívam...

Krok vpred

Hra je vhodná pre prácu s väčšou skupinou osôb, ktoré sa zatiaľ nepoznajú. Umožňuje im, aby sa navzájom rýchlo „zmapovali“ a spoznali sa aspoň z niekoľko málo osobných a hodnotových charakteristík či záujmov. Vedúci rozostaví hráčov do kruhu tak, aby každý videl aj na ostatných. Potom prečíta rôzne charakteristiky vo forme otázok. Na koho daná charakteristika platí, urobí viditeľný krok dopredu (alebo ak hráči sedia, postaví sa). Každý hráč si zapamätá, koľkokrát vystúpil z kruhu. Skôr, než sa hráči vrátia na svoje miesta, vedúci môže ich počet komentovať, upozorniť na nejakú zaujímavosť alebo vlastný postreh. (Príklady otázok: *Kto je slobodný?, Kto má nejaké domáce zvieratko?, Kto rád číta detektívky?, Kto má rád vážnu hudbu?, Kto rád kreslí alebo maľuje?, Kto rád tancuje?, Kto má zmysel pre humor?, Koho hlbšie zaujíma história?, Kto býva na dedine?, Kto má nejaký zaujímavý koníček?, Kto má technické sklony?, Kto hlbšie premýšľal o tom, ako zlepšiť svet?, Kto má nejaký veľmi zaujímavý zážitok?, Kto hovorí po anglicky?, Komu robí problém skoro ráno vstať?, Kto si myslí, že má dost priateľov?, Kto si myslí, že si tu nájde priateľov?*).

Kráľovský bál

Na kráľovskom bále musí byť poriadok. Hostia nemôžu byť hocijako pomiešaní, musia byť usporiadaní podľa určitých pravidiel. Účastníci vytvoria skupiny, napr. po 6-10 ľudí a každá skupina sa postaví do radu na lavičku (alebo dosku, alebo nakreslenú čiaru). Úlohou každej skupiny bude zoradiť sa podľa určitého kritéria: napr. abecedne podľa mena, podľa veku, podľa výšky... Podmienka ale je, že nesmú opustiť danú lavičku, musia sa obísť tak, aby nikto nešliapol vedľa. Hra sa môže sťažiť aj tým, že účastníci nebudú komunikovať rečou, ale iba posunkami.

Hry pre zábavu

Rebrík slov

Súťažiaci majú za úlohu vytvoriť „rebrík slov“. Ide o to napísať podstatné mená začínajúce na rovnaké písmeno, ale každé ďalšie slovo má o jedno písmeno viac. Vhodné písmená sú o,n,p,s.

Príklad na písmeno O:

O

Ob

Osa

Olga

Okraj

Ostrov

Ohníček

Opekance

Nevšedný príbeh

Táto hra nie je súťaživá, ale zábavná. K hre je potrebný dlhý pás papiera a pero. Prvý účastník na začiatok pásu začne stručne opisovať nejaký príbeh. Druhý si ho prečíta a naviaže ďalšiu vetu, ktorá súvisí s predchádzajúcou vetou. Prvú vetu zakryje, nechá iba svoju a pás podá susedovi. On dopíše vetu, ktorú naviaže na predchádzajúcu, schová predošlú vetu a posunie ďalej. Keď sa pás zaplní, môže sa prečítať celý príbeh, ktorý prekvapí všetkých. Hra je veľmi zábavná a vtipná tým, že zvyčajne sa nepodarí rozvinúť prvú myšlienku, ale príbeh nadobudne nový, humorný obsah.

Telegram

Skupina sa dohodne na nejakom slove - napríklad STOLIČKA, príp. inom slove. Úlohou dvojíc je teraz vymyslieť telegram - t. j. krátku vetu vtipného charakteru, ktorej každé slovo sa musí začínať podľa poradia písmenami vybraného slova - v našom prípade napríklad:

Salámu

Tajne

Odniesol

Lakomý

Imperialista

Čo

Kokce.

Anton.

Všetky telegramy sa nakoniec prečítajú a vyberie sa najoriginálnejší.

Choré zvieratká

Každý účastník si v pamäti vyberie nejaké zviera a nejakú chorobu. Do úst medzi zuby vloží cukrík a vysloví chorobu zvieraťa. Napr. Krava má osýpky. Ostatní hádajú, o akú chorobu a aké zviera ide.

Kečup

Vybraný hráč je v strede skupiny a kladie rôzne otázky spoluhráčom, ktorých si vyberie. Odpoveď je vždy rovnaká: kečup (resp. gramatický tvar toho slova). Pri odpovedi musí však zachovať prísnu podmienku. Nemôže sa pritom zasmiať. Ak sa zasmeje, vymení si miesto s hráčom zo stredu.

Moje úbohé smutné mačiatko

Hráči sedia v kruhu a jeden je v strede, ktorý predstavuje smutné mačiatko. Príde štvornožky k niektorému z hráčov a zamňaučí. Úlohou hráča je pohladkať mačiatko po hlave a vážnym hlasom povedať: „Moje úbohé smutné mačiatko.“ Ak to nedokáže, mení si miesto s mačiatkom.

Súťažné hry

Tvorenie slov

Účastníci sedia v kruhu. Prvý hráč myslí na nejaké slovo (napr. auto) a povie jeho prvé písmeno (A). Jeho sused k danému písmenu pridá ďalšie (napr. L), ale také, ktoré v spojení s prvým dáva konkrétne slovo (v danom prípade alkohol). Ďalší pripájajú ďalšie písmená. Z reťazca môže vzniknúť iné slovo, ako si mysleli prví hráči. Napr. ALABASTER. Ak niekto už nevie pokračovať, lebo slovo už je dokončené, dostáva trestný bod. Ak slovo nie je dokončené, ale nevie, aké slovo sa skladá, môže sa opýtať predchádzajúceho hráča, aké slovo mal na mysli, keď priložil dané písmeno. Ak nevie odpovedať, trestný bod dostáva predchádzajúci hráč, ak vie, pripočíta sa bod jemu.

Iná verzia: Prvý hráč povie nejaké slovo, ďalší povie slovo na posledné písmeno predchádzajúceho slova (alebo na poslednú slabiku).

Optimista a pesimista

Skupina sedí v kruhu. Prvý účastník povie optimistickú vetu. Druhý, pesimista, reaguje na danú vetu pesimisticky. Ďalší na pesimistovu vetu optimisticky... Kto nevie pokračovať, alebo odpoveď nesúvisí s predchádzajúcou vetou, dostáva trestný bod.

Veľký Mogul (Zakázané písmeno)

Vedúci hrá Veľkého Mogula. Má svoje „fánty“, nepáčia sa mu niektoré písmená. Je hladný a chce niečo jesť. Ostatní mu musia ponúknuť pokrm (slovo), v ktorom sa nenachádza dané písmeno. Napr. ak je zakázané písmeno e, tak si nemôže dať biftek, rezeň, ale nevadí mu cibuľa, hrach, ryba. Odpovedať treba rýchlo, nemožno dlho rozmýšľať. Kto dlhšie váha alebo vo svojej odpovedi použije slovo, v ktorom sa vyskytuje zakázané písmeno, dostáva trestný bod (alebo sa vymení s hráčom, čo kládol otázky). Písmená aj oblasti sa môžu meniť, napr. nápoj, hračka, destinácia na dovolenku... Vyhráva ten, kto sa ani raz nepomýlil a odpovedal rýchlo a pohotovo.

Preteky reportérov

Vedúci hry ukáže súťažiacim na 5 sekúnd obraz alebo fotografiu. Ich úlohou je za 5 minút opísať, čo videli na obraze. Potom sa písomné odpovede nahlas čítajú a posudzujú. Vyhráva ten, kto najvernejšie opíše obraz, kto si zapamätá najviac detailov. Pre ľahšie vyhodnocovanie je dobré dať aj návod. Napr.: Koľko bolo na obrázku budov? Akej farby bola bránka? Aké vlasy mala postava? Čo mala na sebe oblečené?...

Tvorenie viet

Vedúci hry rozdá hráčom lístky, na ktorých je napísaných 10 slov. Úlohou hráčov je za vymedzený čas napísať z týchto slov čo najviac viet. Možno sa vopred dohodnúť, že vety budú obsahovať iba dve, tri či štyri slová a pod. Vyhráva hráč, ktorý napíše najviac viet.

Ako uvažuje ten druhý?

Každý účastník hry dostane papier a pero. Vedúci hry bude dávať pokyny, čo majú účastníci napísať. Napr.: mužské meno, slovenská rieka, číslica, dopravný prostriedok, farba, kvet, slovenské mesto, obľúbené jedlo, obľúbený nápoj, meno politika... Účastníci hry sa majú „vžiť“ do myslenia druhých a napísať nie také slovo, aké ich napadne, ale aké napíše čo najväčší počet hráčov. Na záver sa hra vyhodnotí. Každý za svoju odpoveď dostane také množstvo bodov, koľko hráčov malo rovnakú odpoveď ako on. Na záver sa body sčítajú a víťazí ten, kto sa vie najviac „vcítiť“, kto nahral najviac bodov.

Konkurz na stopárskeho psa

K hre potrebujeme pripraviť nádoby, do ktorých vložíme rôzny materiál: napr. soľ, ocot, acetón, korenie, sušené huby, cesnak, cibuľu... Súťažiacim zviažeme oči a dávame im privoňať jednotlivé materiály. Vyhráva ten, kto uhádol najviac vecí. Taký môže dostať aj osvedčenie, s ktorým sa môže uchádzať o prijatie do zamestnania ako stopársky pes.

Záhadné zvuky.

Vedúci si pripraví rôzne pomôcky. Súťažiaci si pripravia pero a papier a vedúci za ich chrbtom bude „vyrábať“ rôzne zvuky. Napr.: trhanie papiera, štrnganie kľúčmi, čistenie zubov, pád špendlíka na zem, listovanie v knihe, otvorenie zipsu, vytiahnutie štopľa z fľaše. Vyhráva ten, kto uhádne najviac zvukov.

Kimova hra

Vedúci hry položí na stôl dvadsať rôznych predmetov a zakryje ich. Hráči sa rozostavia okolo stola tak, aby mal každý naň priamy výhľad. Vedúci predmety na 2 minúty odkryje a hráči sa ich snažia zapamätať. Potom ich opäť zakryje a úlohou hráčov je v priebehu 5 minút napísať na papier, aké predmety boli na stole. Vyhrá hráč, ktorý si zapamätal a zapísal najviac predmetov. Obmena: Keď už súťažiaci vedia, aké predmety sú na stole, môže vedúci niektoré predmety zobrať. Na krátky čas odkryje predmety a hráči majú napísať, čo chýba.

Dobry hmat

Na stôl položíme 10-20 drobných predmetov a zakryjeme ich šatkou. Hádajúci hráč vsunie ruku pod šatku (napr. na 2 minúty) a podľa hmatu určuje predmety. Potom ich spíše na papier. Víťazí hráč, ktorý pomenuje správne najviac predmetov.

Jeden – dva – bum

Účastníci sedia v kruhu. Postupne hovoria čísla. Prvý začína jednotkou. Jeho sused pokračuje číslom dva. Pozor! Keď je číslo násobkom 3, alebo v čísle je trojka, nepovie dané číslo, ale namiesto toho povie „bum“ (napr. Také je 3, 6, 9, 12, 15... ale aj 13, 23, 30 až 39...). Nasledujúci hráč pokračuje ďalším číslom (teda 1, 2, bum, 4, 5, bum... 10, 11, bum, bum, 14...). Kto sa pomýli, vypadáva a pokračuje ďalší hráč od začiatku.

Praskanie balónov

Balóny ponúkajú rôzne možnosti na zábavné súťaženie. Môžu byť preteky v tom, komu sa prvému podarí prasknúť balón počas fúkania.

Iná možnosť môže byť taká, že balón nemusí prasknúť pri fúkaní, ale možno ho pripučiť – položiť na stoličku a prisadnúť. Treba dbať o to, aby stoličky nemali ostré hrany, aby balón nebol prepichnutý, ale aby praskol. Je vhodné, aby stoličky boli čalúnené.

Komplikovanejšia hra: Komu sa podarí nafúkať najväčší balón, do ktorého však musí po nafúkaní zapichnúť špendlík. Špendlík je možné zapichnúť do stredu balóna, kde je balón najmenej napätý.

Zápalková pyramída

Do stredu stola sa postaví prázdna fľaša. Každý hráč dostane 10 zápaliiek. Úlohou hráčov je poukladať po jednej zápalke na fľašu tak, aby nijaká zápalka nepadla. Komu niektoré zápalky padnú, musí si ich zobrať. Vyhráva ten, komu sa prvému podarí zbaviť sa všetkých zápaliiek.

Uhádnem, kto som?

Skupina sedí v kruhu. Vedúci nalepí na čelo každého (alebo aspoň niektorých, ak je skupina veľká) meno, kým je. Môže to byť politik, rozprávková bytosť, svätec, osobnosť... Všetci ostatní vidia, koho predstavujú druhí, ale nikto nevie, kto je on. Hráč kladie skupine otázky, na ktoré môže dostať odpoveď áno alebo nie. Pokiaľ dostáva odpoveď „áno“, môže klásť ďalšie otázky. Ak dostane „nie“, pokračuje v kladení otázok ďalší hráč. Víťazí ten, komu sa prvému podarí identifikovať sa.

Katahi

Názov tejto hry je trochu tajomný. Prišiel k nám z Nového Zélandu. Na kartičku sa napíšu maorské slová:

*Katahi, kar i, ka wara, ka tikoki,
manu ki, manu ka toro, kai o, tungogngo,
kai te koata, raua riki, tara kaina, e hi
tarara, e tika, ramako, tikina,
kapohia, te arero, o te rangi,
wiwi, wawa, heke, heke i
ta manu ki, te keka.*

Kartička koluje k jednotlivým hráčom. Ich úlohou je jedným dychom prečítať čo najviac slov. Všetky slová musia byť vyslovené správne a zreteľne. Pokus končí, keď hráč niektoré slovo vynechá, skomolí alebo keď mu dôjde dych. Ak text prečíta dokonca, môže začať od začiatku. Vyhráva ten, kto prečítal najviac slov.

Hry na zapamätanie slov

Hra má jednoduché pravidlo. Prvý hráč začne rozprávať: Šiel som do hory a so sebou som si vzal... (doplní nejakú vec). Ďalší zopakuje celú vetu suseda a pridá ďalšiu vec. Hra pokračuje ďalej. Ak niekto vynechá nejakú vec, vypadáva z hry. Zvítazí ten, kto posledný dokáže zopakovať všetky veci.

Prišiel strýko z Ameriky a doniesol zázračný kufor

Hra vhodná pre jedno a viac detí.

Deti uvedieme do situácie – prišiel strýko z Ameriky a priniesol so sebou zázračný kufor. V kufri sa nachádzajú najrôznejšie darčeky, zvieratká, ovocie, hračky a pod. Treba ich uhádnuť. Môžeme začať napríklad zvieratami, pretože deti si ich ľahko pamätajú. Prvé dieťa povie: „Prišiel strýko z Ameriky, doniesol kúzelný kufor a v ňom bola mačka.“ Druhé dieťa zopakuje túto vetu a pridá ďalšie zviera: „Prišiel strýko z Ameriky, doniesol kúzelný kufor, bola v ňom mačka a slon.“ Postupne deti opakujú začiatočnú vetu a pridávajú stále viac zvieratiek, pokiaľ sú schopné si ich zapamätať. Témy na hru môžeme meniť, napr. Ideme stanovať a musíme si zbaliť..., Budem variť polievku a pridám do nej...

Rečníci

Súťaží dvojica. Každý si vyberie tému, ktorú chce predniesť druhému (napr. pečenie koláča, obsluha počítača, význam dejín...). Postavia sa oproti sebe a každý sa snaží druhému predniesť danú tému. Prehráva ten, kto sa zastaví, kto nevie ďalej pokračovať. Hra sa môže hrať aj v trojici. Pri väčšom počte súťažiacich to už nie je také zaujímavé.

Hry pre rozvíjanie motoriky

Popoluška

Pomiesame zrnká obilia (napr. fazule, hrachu a šošovice). Úlohou hráčov je roztriediť ich so zaviazanými očami a každý druh dať na osobitnú kôpku. Komu sa podarí roztriediť väčší počet zrníek za stanovený čas (2-3 minúty), víťazí.

Slepý strážca

Hráč so zaviazanými očami (slepý strážca) sedí na zemi uprostred kruhu s priemerom 6 m. Pred ním vo vzdialenosti 1 m je položený nejaký predmet (škatuľka, čiapka a pod.). Ostatní hráči sú za kruhom. Snažia sa čo najtichšie priblížiť k predmetu a vziať ho. Strážca pozorne počúva, a keď začuje za sebou šuchot, ukáže rukou tým smerom. Hráč, ktorého takto označí, je vyradený z hry. Musí zostať nehybne sedieť na tom mieste až do konca hry. Hráč, ktorý nepozorovane vezme strážený predmet, stáva sa strážcom a hra sa opakuje.

Boj o stoličku

Hráči sedia na stoličkách postavených do kruhu, pričom jedna stolička je voľná. V strede kruhu stojí hráč. Jeho úlohou je sadnúť si na prázdnu stoličku, v čom sa mu usilujú zabrániť ostatní spoluhráči tým, že ju stále obsadzujú. Ak sa hráčovi zo stredu kruhu predsa podarí sadnúť si na stoličku, preberá jeho úlohu hráč, ktorý zostal stáť.

Dynamické hry

Kto sa stratil

Jeden z hráčov sa otočí chrbtom k ostatným spoluhráčom a zavrie oči. Spomedzi hráčov odíde jeden za dvere a ostatní sa rozmiestnia tak, aby nebolo poznať, že niekto odišiel. Hľadájúci hráč musí za 10 sekúnd povedať, kto sa stratil. Ak uhádne, v ďalšom kole háda stratený hráč, ak neuhádne, plní ďalej svoju funkciu.

Uzol

Skupina 8-16 hráčov zatvorí oči a všetci sa pochyťajú za ruky nasledovne: všetci sa postavia do tesného kruhu, pravé ramená hráčov smerujú do jeho stredu. Hráči majú zatvorené oči a každý z hráčov natiahne svoju pravú ruku do stredu a uchopí inú pravú ruku, potom ľavou rukou uchopí inú ľavú ruku. Úloha je jednoduchá: rozmotat' uzol z ľudských tiel do jeho najjednoduchšej podoby (kruh, dvojité kruhy, číslu 8, prípadne niečo komplikovanejšie, čo sa už nedá viac rozmotat') bez vzájomného pustenía rúk.

Ruky, nohy

Účastníci sa rozdelia do rovnakých skupín – napr. po 6-10 ľudí. Animátor zadá pokyn, koľko rúk a nôh má mať každá skupina na zemi. Skupina musí

splniť úlohu do 30 sekúnd. Napr. skupina zložená z 8 účastníkov má mať na zemi 10 rúk, 12 nôh. Alebo 6 nôh a 10 rúk (teda niektorí hráči nemôžu mať na zemi ani jednu nohu).

Obsadzovanie stoličiek

Stoličky sa poukladajú do kruhu, a to tak, aby bolo o jednu stoličku menej, ako je účastníkov. Hráči za zvuku hudby prechádzajú do kruhu okolo stoličiek. Keď animátor preruší hudbu, každý sa snaží sadnúť si na stoličku. Komu sa stolička neujde, vypadáva z hry. Jedna stolička sa z kruhu odoberie a pokračuje sa v hre, až kým neostane víťaz hry.

Zverinec

Vedúci pripraví lístky, na ktoré napíše nejaké zviera: Napr. hus, sliepka, krava, kôň. Lístkov pripraví toľko, koľko je účastníkov a snaží sa o to, aby každá skupina zvierat bola rovnaká. Lístky rozdá účastníkom tak, aby nikto nevedel, kto je jeho sused. Úloha je jednoduchá, na pokyn vedúceho „zvieratká“ začnú vydávať dohovorené zvuky. Vyhráva tá skupina, ktorej sa ako prvej podarilo dať do kopy všetkých členov.

Tancujúca ceruzka

Hráčom sa zaviaže okolo pásu šnúrka, ktorá bude mať koniec prečnievajúci ako chvost. Na jeho koniec sa priviaže ceruzka. Na zem sa položí fľaša s úzkym hrdlom. Organizátor rozhodá všetky ceruzky a odštartuje. Úlohou hráčov je v čo najkratšom čase danú ceruzku zasunúť do hrdla fľaše bez pomoci rúk, otočený chrbtom k fľaši.

Logické hry

Existuje mnoho problémov, úloh, ktoré treba riešiť premýšľaním, dôvtipom a úsudkom. Netreba používať komplikované vzorce a zložité výpočty, ale treba použiť „zdravý sedliacky rozum“. Niektoré môžu byť jednoduché, s inými sa treba pohrať aj v skupine.

Nájdí súvislosť medzi obrázkami

Vedúci kreslí na tabuľu (alebo papier, na ktorý všetci vidia) jednotlivé znaky, medzi ktorými je súvislosť. Úlohou hráčov je nájsť ju. Postup kreslenia: Vedúci kreslí čísllice, ale aj s ich zrkadlovým obrazom sprava. Potom prvý obrázok bude vyzerat' ako M, druhý srdiečko s podstavcom, tretí štvorlístok...

Naplnenie fľaše polovičným obsahom

Úloha je jednoduchá. Súťažiaci dostanú fľašu, ktorú majú naplniť presne do polovice obsahu. Riešenie: Vo fľaši sa musí ustáliť voda na rovnakej hladine, aj keď je obrátená.

Einsteinove úlohy

Úloha číslo 1 - SUSEDIA

Túto logickú hádanku údajne vymyslel Albert Einstein a údajne ho 98% ľudí vôbec nevyrieši.

Je rad piatich domov, pričom každý má inú farbu. V týchto domoch žije päť ľudí rôznych národností. Každý z nich chová iné zviera, rád pije iný nápoj a fajčí iné cigarety.

- Brit býva v červenom dome.
- Švéd chová psa.
- Dán pije čaj.
- Zelený dom stojí hneď vľavo od bieleho.
- Majiteľ zeleného domu pije kávu.
- Ten, kto fajčí Pall Mall, chová vtáka.
- Majiteľ žltého domu fajčí Dunhill.
- Človek z prostredného domu pije mlieko.
- Nór býva v prvom dome.
- Ten, kto fajčí Blend, býva vedľa toho, kto chová mačku.
- Ten, kto chová kone, býva vedľa toho, kto fajčí Dunhill.
- Ten, kto fajčí Blue Master, pije pivo.
- Nemec fajčí Prince.
- Nór býva vedľa modrého domu.
- Ten, kto fajčí Blend, má suseda, ktorý pije vodu.

Kto chová rybičky? (Patríte medzi tie 2%?)

Úloha číslo 2 - STRETNUTIE

Osem manželských párov sa občas schádza. Raz sa dohodli, že si budú navzájom požíčovať knihy. Na ďalšie stretnutie priviezol každý pár jednu knihu a jednu inú knihu si zase odviezol. Manželia majú vždy spoločné priezvisko, rovnaké zamestnanie a na stretnutie spolu prišli autom. Každá zo žien má jednu obľúbenú farbu. Ďalej vieme, že:

- Dana Bártová je predavačka.
- Knihu Morský vlk priviezla fiatom milovníčka červenej farby.

- Oldova manželka Viera má rada hnedú farbu.
- Manželka Stana Horáka sa volá Hana a má rada bielu farbu.
- Skladníčka Jirka Šedivcová prišla wartburgom.
- Mirka a Aleš si vypožičali knihu *Náš dedko Jozef*.
- Milanova manželka má rada ružovú farbu a priviezla si knihu *Mulatka Gabriela*.
- Irena a Oto pracujú ako účtovníci.
- Knihu *Bolo nás päť* si vzal jeden pár v trabante.
- Sprievodca Čermák priviezol knihu *Dúpä hranostajov*.
- Kuril je lekár a odviezol si knihu *Slovácko sa súdi*.
- Pavlova manželka má rada zelenú farbu.
- Modrú farbu zbožňuje Vlasta Dvořáková.
- Roman priviezol na žigulíku knihu *Slovácko sa nesúdi*.
- Manželia, ktorí priviezli knihu *Pani komisárka*, si vypožičali *Mulatka Gabriela*.
- Dáciou prišla obdivovateľka fialovej farby.
- Učitelia si vypožičali knihu *Pani komisárka*.
- Moskvičom prišli agronómovia.
- Petra prišla Renaultom, priviezla knihu *Náš dedko*.
- Jozef a vypožičala si knihu, ktorú priviezli manželia Zajacovi.
- Radovej manželke sa páči žltá farba a odviezla si knihu *Moderná komédia*.
- Manželia Slamoví pracujú ako nákupcovia.
- Kniha *Moderná komédia* bola privezená v škodovke.

Z týchto údajov už nie je problém zistiť všetky informácie - alebo áno?

BIBLIOGRAFIA

- BABIAR, M. – BACZEK, J. B – KOMPÁN, J.: Outdoorové animácie v cestovnom ruchu. Organizácia voľného času v prírode. Bratislava : STAGEMAN, 2013.
- BACZEK, J. B.: Animácia voľného času. Praktická príručka pre animátorov. Bratislava : STAGEMAN, 2013.
- BARANYAI, L. a kol. *Animácia skupín*. Bratislava : DOMKA, 2000.
- CENCINI, A.: *Rozsievateľ. Animátor povolání*. Bratislava : Don Bosco, 2007.
- CEROVIČ, Z.: *Animacija u turizmu*. Opatija : Fakultet za turistički i hotelski menadžment, 2008.
- DANCÁK, P.: O vlastnom, teda posvätnom charaktere voľného času. In: KUBÍK, F. – MICHANČOVÁ, S.: *Problematika voľného času detí a mládeže*. Prešov : GTF PU, 2007.
- GURBAI, S. Kto sú ľudia s mentálnym postihnutím a aké sú ich práva? In: Kolektív autorov: *Sebaobhajovanie - ako na to*. Bratislava : ZPMP v SR, 2004.
- HÁJEK, B. – HOFBAUER, B. – PÁVKOVÁ, J.: *Pedagogické ovlivňování voľného času. Současné trendy*. Praha : Portál, 2008.
- HORBAUER, B.: *Děti, mládež a volný čas*. Praha : Portál, 2004.
- ILJIN, A. I.: *Základy křesťanské kultury*. Praha : Studie ruského myšlení, 1997.
- KAPLÁNEK, M.: *Animace*. Praha : Portál, 2013.
- KAPLÁNEK, M.: *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha : Portál, 2017.
- KOMINAREC, I.: Voľnočasový priestor ako prostriedok rozvoja interkultúrnych aktivít mládeže. In: KUBÍK, F. - MICHANČOVÁ, S. (eds.): *Problematika voľného času detí a mládeže*. Prešov : GTF PU, 2007.
- KRAJČOVÁ, N. – PASTERÁKOVÁ, L.: Dimenzia výchovy mimo vyučovania. In: KUBÍK, F. - MICHANČOVÁ, S. (eds.): *Problematika voľného času detí a mládeže*. Prešov : GTF PU, 2007.
- KUBÍK, F.: Teológia voľného času. In: KUBÍK, F. - MICHANČOVÁ, S. (eds.): *Problematika voľného času detí a mládeže*. Prešov : GTF PU, 2007.
- NOVOTNÁ, E.: Práca s deťmi a mládežou v oblasti neformálneho vzdelávania : príklady dobrej praxe. In: *Výchovateľ' : časopis pedagógov*. Bratislava : Educatiopress, Roč. 66, č. 9-10., 2018.
- PIROHOVÁ, I.: Animácia dospelého človeka vo voľnom čase. In: *Výchova v pedagogickom výskume a praxi*. Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2008.

- PUPÍK, Z. – ŠMIDRIAK, O.: *Animátor a život malého spoločenstva*. Bratislava : Združenie kresťanských spoločenstiev mládeže Bratislava, 2009.
- SLIVKA, D.: Duchovná formácia v rámci voľného času mládeže In: KUBÍK, F. - MICHANČOVÁ, S. (eds.): *Problematika voľného času detí a mládeže*. Prešov : GTF PU, 2007.
- TIRPÁK, P. – KUBÍK, F.: *Voľný čas z pohľadu teológie a animácie*. Prešov : GTF PU, 2012.
- VANKOVÁ, K. *Metódy zážitkovej pedagogiky a ich uplatňovanie vo výchove mimo vyučovania*. Bratislava : Educatio, 2018.

doc. ThDr. Peter Tirpák, PhD.
ZÁSADY A VÝCHODISKÁ ANIMÁCIE VOĽNÉHO ČASU

Recenzenti

prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.
PaedDr. Erika Novotná, PhD.

Rozsah

66 strán; 3,54 AH

Sadzba a obálka

PhDr. ThLic. Juraj Gradoš, PhD.

Vydala

Prešovská univerzita v Prešove
Gréckokatolícka teologická fakulta

Prešov, 2023

Skriptá sú súčasťou výstupu projektu KEGA 025PU-4/2023 s názvom *Inovácia študijného programu animácia voľnočasových aktivít s dôrazom na prepojenie s praxou.*

ISBN 978-80-555-3122-9

